Mesečnik Industrije usnja Vrhnika ureja
Uredniški odbor:
Andrej Krašovec (odgovorni urednik), Janez Obreza, inž. Jože Mali, inž. Peter Petkovšek, dipl. inž. Bogdan Urbanc in dipl. inž. Meta Vrhunc
Oblikovna zasnova: dipl. inž. Janez Vrhunc
Naslov uredništva:
Usnjar IUV — Industrija usnja Vrhnika 61360 Vrhnika.
Tiskala: Železniška tiskarna v Ljubljani

usnjar

December 1973 št. 54 Glasilo delovne skupnosti Industrije usnja Vrhnika

Ob prazniku naše republike

Čeprav je 29. november že za nami, je prav, da spregovorimo vsaj nekaj besed o dnevu, ko se je pred 30 leti na temelju medsebojnega razumevanja jugoslovanskih narodov rodila današnja nova Jugoslavija. Iz vojnih naporov in še ne obnovljene dežele smo se zaradi informbiroja kmalu znašli sami, ker smo se odločili za samostojno pot neuvrščenih v svetu in za pot delavskemu samoupravljanju. Prav na teh področjih pa lahko rečemo, da danes prednjačimo pred vsemi v svetu. Še posebej to velja za delavsko samoupravljanje, ki ga bomo z novo ustavo razvili do najvišje oblike, ko bo delovni človek resnično odločal o vsem gospodarskem in družbeno političnem življenju. Bili smo tudi med prvimi, ki smo se odločili za pot neuvrščenih, o katerih pozitivni vlogi in pomenu danes ne moremo več podvomiti, kar so nam potrdili prav zadnji politični dogodki v svetu.

Težko je oceniti velikanski gospodarski napredek, ki smo ga doživeli v zadnjih treh desetletjih. Čeprav včasih stopamo hitreje, drugič počasneje, ker moramo popravljati napake, ki smo jih storili v preveliki želji po napredku, marsikdaj ne znamo dovolj ceniti naših nemajhnih dosežkov, ki smo jih ustvarili v preteklosti. Še posebej pa se moramo zavedati pridobitev, ki smo si jih priborili z zmago v revoluciji, kajti še vedno delujejo na vseh straneh sile, ki so proti nam in naši svobodni ureditvi. Na nas vseh je, da se še naprej borimo in delamo na tem, da si na sedanjih temeljih ustvarimo še boljše življenje.

Usnjarna Šmartno — delavci v skladišču surovih kož morajo nekatera dela opravljati tudi na prostem

Delo komisij delavskega sveta

Razvoj samoupravnih odnosov je po sprejetju ustavnih dopolnil narekoval sorazmeren nadzor nad izpolnjevanjem nalog in odločitev delavskega sveta in vključitev čim večjega števila delavcev iz neposredne proizvodnje, trgovine, skupnih služb v samoupravne tokove. Ob iskanju oblik neposrednega vplivanja proizvajalcev na poslovne, kadrovske, socialne in druge odločitve so bila v drugi polovici 1972. leta ustanovljena v podjetju samoupravna jedra. Na delovnih sestankih teh jeder člani kolektiva oziroma jedra obravnavajo, poleg notranje organizacije dela in reševanja problemov, tudi akcije celotnega podjetja, dajejo soglasja in predloge za akcije ali pa se opredelijo za posamezne odločitve problemov, jih posredujejo DS, ki o njihovih mnenjih in odločitvah ponovno razpravlja in v dokončnih odločitvah upošteva.

Tak dinamični razvoj je poleg povečanega zanimanja proizvajalcev za celotno poslovanje podjetja zahteval tudi širši nadzor nad izvajanjem odločitev DS, neodvisno od DS uprave podjetja. Za zagotovitev takega samostojnega nadzorstva so bile ob koncu 1972. leta ustanovljene tudi komisije delavske kontrole, in sicer:

— komisija za razvoj samoupravljanja
— komisija za ekonomskofinančna vprašanja
— komisija za zunanje trgovsko poslovanje
— komisija za kadrovskopersonalne zadeve
— komisija za razvoj podjetja

Predsednike komisij so imenovali predsedniki samoupravnih organov in družbeno političnih organizacij v podjetju, člane pa delavski sveti OZD, in to:

— Vrhnika po dva
— Šmartno po enega
— Ljubljana po enega člana.

Na področju delavske kontrole do sedaj nismo imeli izkušenj, zato tudi ni bilo mogoče izdelati zadevnih poslovnikov. Vse komisije so z več ali manj uspeha zbirale podatke o pravilnosti poslovanja na področju dejavnosti, za katere so bile ustanovljene, analizirale vzroke poslovnih neuspehov in gospodarskih rezultatov, ugotovitve pa v pismeni obliki sporočile DS kot dopolnilo poslovnim poročilom gospodarskih enot in skupne uprave o opravljnih nalogah in doseženih ali nedoseženih ciljih poslovanja celotnega združenega podjetja.

Prehojena pot delovanja komisij delavske kontrole je dala koristne izkušnje za nadaljnje razvijanje in krepitev delavske kontrole in dala osnovo za izboljšanje njene organizacije in učinkovitost. Vključevanje proizvajalcev v bodoče organe delavske kontrole bo vsekakor vplivalo tudi na dvig samoupravljalske zavesti proizvajalcev v moralno-političnem pogledu, s tem pa tudi na njihovo obnašanje kot samoupravljalcev na delovnih mestih in v družbi.

Franc Pirman: izhod iz takega položaja je v povečanju storilnosti in donosnejšem poslovanju

Komisija za zunanjetrgovinsko poslovanje — predsednik FRANC PIRMAN:
Komisija je do sedaj v dveh poročilih obvestila DS o ugotovitvah, do katerih je prišla na podlagi pregleda poslovnih dokumentov podjetja, razgovorov s proizvajalci in obiskov v naših trgovinah.
Ugotovila je, da je naš izvoz v glavnem usmerjen na zahodna tržišča, da se z vzhodnimi deželami posluje samo prek posrednikov in da z deželami v razvoju do sedaj nismo poslovali.
S pregledom vplačil prodanega blaga je ugotovljeno, da vsi kupci — razen enega — redno poravnavajo svoje obveznosti. Do februarja tega leta naše podjetje v zunanjetrgovinskem poslovanju ni utrpelo izgub. Bolj zaskrbljujoče je stanje kakovosti naših izdelkov, posebno pri proizvodnji svinjskega velurja, ker se množijo reklamacije naših kupcev zaradi neenakosti barv, struganja, debeline in sortiranja. Vprašanje kvalitete postaja še bolj pereče, ker so v tekočem letu — zaradi razvrednotenja ameriškega dolarja — revalvirale svoje valute prav zahodne države, kamor je usmerjen skoraj ves naš izvoz. Tak položaj je našim poslovnim partnerjem na zahodu otežil izvoz na ameriško tržišče, pa zato pritiskajo na nas z zahtevami za znižanje cen naših proizvodov. Izhod iz takega položaja lahko iščemo samo v dveh smereh, in to:
— v donosnejšem poslovanju, da z istimi proizvodnimi stroški dosežemo večjo kvalitetno proizvodnjo,
— ter s povečanjem storilnosti, da bi se s tem usposobili za znižanje cen naših izdelkov.
Mislim, da ne bi bilo gospodarno izgubiti z velikimi napori osvojeno tržišče, temveč bi ga morali z boljšo obdelavo še povečati, če želimo obdržati trdnost in zagotoviti perspektivo našemu združenem podjetju.
Za odpiranje poslovanja na tržišču dežel v razvoju naše podjetje brez pomoči slovenskega in jugoslovanskega gospodarstva ni ekonomsko sposobno. Za premik poslovanja v tej smeri je naše podjetje iz svojih sredstev namenilo 500 tisoč dinarjev v sklad za pospeševanje izvoza v te dežele in sprožilo konkretno akcijo, ki je naletela na pozitiven odziv in je bil kasneje tudi ob pobudi drugih dejavnikov oblikovan sklad za pospeševanje izvoza v države v razvoju na ravni federacije.
Prodaja končnih izdelkov konfekcije usnja, krzna in galanterije na tujih tržiščih je usmerjena v večini primerov na iste kupce, odvija se pa prek posrednika — izvozno — uvoznega podjetja CENTROTEXTIL iz Beograda. Komisija je mnenja, da za te proizvode nima dovolj raziskanega tržišča in da bo treba glede tega še veliko storiti, posebno še, če vemo, da se je povpraševanje za temi izdelki v zadnjem času zmanjšalo.
Za prodajo teh izdelkov na domačem trgu tudi nismo storili vsega, kar bi morali. Domači trg tudi ni dovolj raziskan. Z zaposlitvijo lastnega trgovskega potnika se je stanje sicer popravilo, vendar ne v taki meri, da bi lahko bili z prodajo na domačem trgu zadovoljni.
Končno naj še omenimo prodajo tujim turistom, ki prihajajo v našo deželo vsako leto v večjem številu, torej prodajo za devize, čeprav ne neposredno na račun našega podjetja.

Komisija za ekonomsko finančna vprašanja — predsednik PETER inž. TRNAVČEVIĆ:
Komisija ima pet stalnih članov, pri delu pa sodelujejo tudi ostali člani podjetja, katerih

Peter inž. Trnavčevič: za člane komisij je treba voliti ljudi, ki razpolagajo tudi z določeno mero čuta za kolektivno odgovornost

sodelovanje je odvisno od problema, ki ga komisija obravnava. Pokazalo se je, da bi morala komisija imeti večje število članov iz vseh obratov, morda po dva člana iz vsakega. To bi omogočilo njeno bolj nemoteno delo. Če namreč pri sedanjem številu petih članov na primer trije manjkajo, tedaj komisija ni sklepčna. Pri večjem številu članov se odsotnost enega ali dveh ne bi toliko poznala. Ker pri delu komisije sodelujejo večinoma odgovorni delavci iz raznih služb in obratov podjetja, ki so večkrat nujno službeno odsotni, je njihova ponovna udeležba na novem sestanku bolj dvomljiva, prav tako kot polnoštevilnost povabljenih nečlanov komisije. Zato je tudi potrebno, da za člane komisije volimo ljudi, ki poleg sicer potrebnih kvalitet (moralnih in političnih) razpolagajo tudi z določeno mero čuta kolektivne odgovornosti. To naj bi omogočilo neovirano in uspešno delo komisije.
Komisija je imela več sestankov. Na njih je reševala nekaj perečih problemov. Sodelovali smo na primer v obratu Galanterije pri nekaterih zniževanjih cen izdelkom, ki so bili poškodovani zaradi neprimernega skladišča, in izdelkom, ki niso šli več v prodajo zaradi zastarelosti modela. Bilo je tudi nekaj izdelkov, narejenih iz slabega usnja — to je problem dobavitelja in nadzora pri sprejemu tega usnja. Prišli smo do skupnega sklepa, da je za uspešno delo obrata Galanterije potrebno tudi ustrezno skladišče gotovih izdelkov in trgovski potniki za območje cele države. Tako je bil, na pobudo naše komisije sprejet en trgovski potnik, ki sedaj deluje na območju naše republike. Rezultati njegovega dela se že poznajo.
V delavnici krznene konfekcije v Ljubljani smo ob pregledu opravljenih inventur ugotovili, da so nekatera krzna dve leti na zalogi. To pomeni, da so po končani sezoni, za katero so bila nabavljena, preležala še eno sezono na zalogi kot krzno in ne kot konfekcija, kar bi bilo bolj opravičljivo. Tako so nepotrebno obremenjevala obratna sredstva. Za ta primer je komisija predlagala, da se krzno strokovno pregleda in ugotovi, kaj je uporabno in kaj je za komisijski odpis (uničenje). Za prihodnje smo svetovali, da bi bilo potrebno več posluha pri preskrbi z reprodukcijskim materialom.
Kot primer dvomljive poslovnosti naj navedem prodajo tuje konfekcije v naših trgovinah. Od dobaviteljev smo kupovali konfekcijo z namenom, da jo prodamo v naših prodajalnah ob 3% »zaslužku«. Toda ta konfekcija leži večji del neprodana. Komisija za ta primer predlaga, da komercialna služba ne sklepa takih poslov in ob takih pogojih, ker nam v sedanjem položaju zmanjšane konjukture in težnje po zniževanju cen ni potrebno, da si sami ustvarjamo konkurenco ali celo izgubo.
Delo komisije je bilo precej olajšano s tem, da je imela dostopno vso potrebno dokumentacijo, kar je omogočila gospodarsko finančna služba.
Na zadnjem sestanku je nekdo vprašal: »Kakšna je dejanska naloga ekonomskofinančne komisije?« Drugi pa je vprašal, če je naša komisija neke vrste disciplinska komisija. Upam, da je ta sestavek vsaj malo pojasnil delovanje komisije. Za bolj tekoče in uspešno delovanje komisije v prihodnje bi bila morda potrebna bolj podrobna in natančna opredelitev nalog in pristojnosti.

Anton Savšek: čimprej bi morali začeti z izdelavo analitične ocene delovnih mest

Komisija za kadrovsko personalne zadeve — predsednik ANTON SAVŠEK:
Od svojega imenovanja pa do danes je imela komisija eno sejo. Na dnevnem redu je bila splošna problematika kadrovanja in politike štipendiranja.
Pod prvo točko je komisija ugotovila, da še ni narejena sistemizacija delovnih mest, urejena še ni nova organizacija kadrovske politike. Čimprej bi morali začeti z izdelavo analitične ocene delovnih mest. Pri sprejemanju novih delavcev bi se morali držati pravila, da vse nove delavce sprejme komisija, ne pa posamezni oddelkovodje ali pa kdo drug. Oddelkovodje morajo dati kadrovski službi potrebe po novi delovni sili in na podlagi tega bo kadrovska služba lahko iskala novo delovno silo. Zaposlenim v podjetju bi bilo treba omogočiti, da si pridobijo osnovno šolsko izobrazbo, ker je to tudi pogoj za nadaljnje izobraževanje. V našem podjetju sedaj ni pravih možnosti za izobraževanje, ker v podjetju ni organizirana izobraževalna služba. Delavcem, ki dalj časa delajo v proizvodnji in imajo končano osemletko, bi morali omogočiti notranje kvalifikacije ker po novi sistemizaciji delovnih mest njihova izobrazba ne bo ustrezala. Dobrim delavcem je treba nuditi možnosti za nadaljnje izobraževanje. Stremeti bi morali torej za tem, da bi v prvi vrsti izobraževali lastne kadre.
Sprejeti so bili naslednji sklepi:
— komisija priporoča delavskemu svetu podjetja, da čimprej zadolži vse službe za izdelavo nove sistemizacije delovnih mest.
— zaposliti je treba osebo, ki bo delala na področju splošnega in notranjega izobraževanja v podjetju, ker je glede tega zelo malo narejenega,
— delavcem je treba omogočiti, da opravijo preizkušnjo iz notranje kvalifikacije, saj bi s tem imeli tudi boljši odnos do dela,

— delovna organizacija naj več stori za razvoj lastnih kadrov in predvsem njim omogoči zasedbo prostih delovnih mest.

Pri pregledu štipendijske politike v podjetju je komisija ugotovila, naj bi štipendije dodeljevali tistim, ki imajo boljši uspeh in slabše materialne pogoje za nadaljnji študij. Prednost pri podeljevanju štipendij naj bi imeli otroci, kateri starši so zaposleni v podjetju. Narediti je treba načrt potreb kadrov v posameznih obratih, da se ne bi zgodilo, da odbijemo prošnjo za štipendijo, v naslednjem letu pa bomo tisto osebo sprejeli v delovno razmerje. Glede štipendiranja so bili sprejeti naslednji sklepi:

— delavskemu svetu se priporoča, da sprejme sklep, da se štipendije dodeljujejo predvsem otrokom delavskih družin in še zlasti tistim otrokom, katerih starši so bili ali če so še zaposleni v našem podjetju,

— v podjetju bi rabili socialnega delavca, ki bi opravljal delo za vse obrate, organizacijsko pa bi sodil v splošni sektor v podjetju,

— štipendisti, ki se ne zaposlijo po končanem študiju v podjetju, morajo v celoti vrniti štipendijo.

Člani komisije so mnenja, da je njihova naloga predvsem ta, da ugotovijo in preverijo, ali je kadrovska politika in s tem v zvezi kadrovanje, izobraževanje in štipendiranje v skladu s potrebami IUV in s programom ZK, ki izhaja iz Titovega pisma in pisma Izvršnega komiteja. Ob takšni ugotovitvi glede svoje pristojnosti komisija ugotavlja, da je bilo delo na kadrovskem področju že iz znanih razlogov sicer pomanjkljivo, vendar v skladu s prej navedenimi načeli. Glede na to komisija nima nikakršnih pripomb, razen navedenih priporočil, ki jih je dala v obravnavo delavskemu svetu podjetja.

Na svoji predzadnji seji je delavski svet obravnaval poročilo komisije in tudi vsa priporočila sprejel.

Sestanek OOZK na Vrhniki

6. novembra je imela OO ZK usnjarne na Vrhniki sestanek, kateremu so poleg komunistov iz drugih obratov IUV prisostvovali še tov. SOJER — sekretar OK ZK, tov. Janez VIPOTNIK — član sekretariata CK ZKS in Viktor AVBELJ — član CK ZKS.

Na sestanku so udeleženci člane CK ZKS seznanili z dejavnostjo OO ZK po pismu, z doseženimi uspehi in s težavami, s katerimi se srečujejo pri vsakodnevnem delu.

Tov. Vipotnik je v svoji razpravi izrekel priznanje celotnemu kolektivu IUV za dosežene zelo pozitivne poslovne rezultate in uspešno izvedene integracijske postopke. OO ZK pa je dal napotke za njeno nadaljnje delo, ki pa mora biti po njegovem mnenju uspešnejše, kot do sedaj. Zlasti je treba poživiti delo z mladimi, povečati število članstva in sprotno ter nenehno skrbeti za idejno politično izobraževanje.

P. P.

S sestanka osnovne organizacije ZK

Delo sindikata v obratu Šmartno

V dosedanjem enoletnem delu je IO sindikalne organizacije obrata Šmartno posvetil največ pozornosti naslednjim bistvenim problemom:

Samoupravno organiziranje na podlagi ustavnih dopolnil in mesto našega obrata v prihodnji ureditvi celotnega podjetja. Pri tem je IO izhajal iz stališča, da je pravica vsake delovne enote, ki ima za to pogoje, da samostojno odloči, kako se bo organizirala v združenem podjetju. Sindikat se je skupaj z osnovno organizacijo ZK zavzemal za to, da bi bila v Šmartnem ena TOZD, čeprav imamo možnosti za ustanovitev več temljnih organizacij ZD. Toda zaradi enostavnejšega poslovanja in zaradi zapletenosti delitve premoženja in nadaljnjega poslovanja se je delovni kolektiv odločil za eno temeljno organizacijo združenega dela.

Krznarna Šmartno — raztegovanje ovčjega krzna

Usnjarna Šmartno — mali, toda zelo priden delavec polira cepljenec s tekočega traku pri stroju za brizganje

Mnenja smo tudi, da samoupravna jedra niso odigrala tiste vloge, ki bi jo morala. To pa predvsem iz razloga, ker so bila ustanovljena zato, da bi bili neposredni proizvajalci tudi neposredni samoupravljalci. Mislimo, da zato nosijo precjšnjo odgovornost vodje samoupravnih jeder.
Posledica nedelavnosti samoupravnih jeder je neinformiranost delavcev o težavah, ki nastajajo pri proizvodnem poteku, in o ukrepih za odstranitev težav.
Menimo, da bi se morala samoupravna jedra sestajati najmanj enkrat na mesec in obravnavati tekočo problematiko ter si s tem pridrževati sklepe centralnega delavskega sveta. Veliko pozornost je posvetil vprašnju nagrajevanja in sistemizaciji delovnih mest. Sindikat kritično ocenjuje sedanji sistem nagrajevanja, ker ni zgrajen na analitični oceni delovnih mest. To se predvsem kaže v velikem številu plusov v posameznih oddelkih, Zato menim, naj komisija, ki jo je imenoval odbor za medsebojna razmerja, vsestransko prouči sedanje stanje in na podlagi tega izdela nov pravilnik, katerega temelj naj bo realno narejena analitična ocena delovnih mest. S tem bi tudi preprečili dosedanjo prakso dajanja plusov in minusov, ki bi prišli v poštev le v izjemnih primerih.
Družbeni standard in stanovanjska vprašanja
V šmartinskem obratu so zelo pereča stanovanjska vprašanja, predvsem zaradi tega, ker se jim ni posvečalo v zadnjih 15 letih skoraj nič pozornosti. V ospredju so bile vedno le investicije in delno reševanje stanovanjskih problemov za strokovnjake. IO je na začetku leta razpravljal tudi o varčevalni akciji, ki je bila sprejeta na CDS. Tedaj smo priporočili obratnemu DS in strokovnim službam, ki so za to odgovorne, da pripravijo program in oblike tega varčevanja, toda na žalost se to ni zgodilo.
Prihodnje leto bomo v Šmartnem začeli z gradnjo 20-stanovanjskega bloka, kar bo pripomoglo le k najnujnejšim rešitvam stanovanjskega vprašanja. Izdelati bi morali srednjeročni in dolgoročni načrt stanovanjske gradnje, na podlagi katerega bi lahko uporabili denarna sredstva, ki so obvezno vložena v banki, in tudi sredstva solidarnostnega sklada pri stanovanjskem skladu občine. Sindikat posveča tudi precejšnjo pozornost športnemu in kulturnemu delu v kolektivu, pri čemer pa trenutno še ni doseženih večjih uspehov.

A. S.

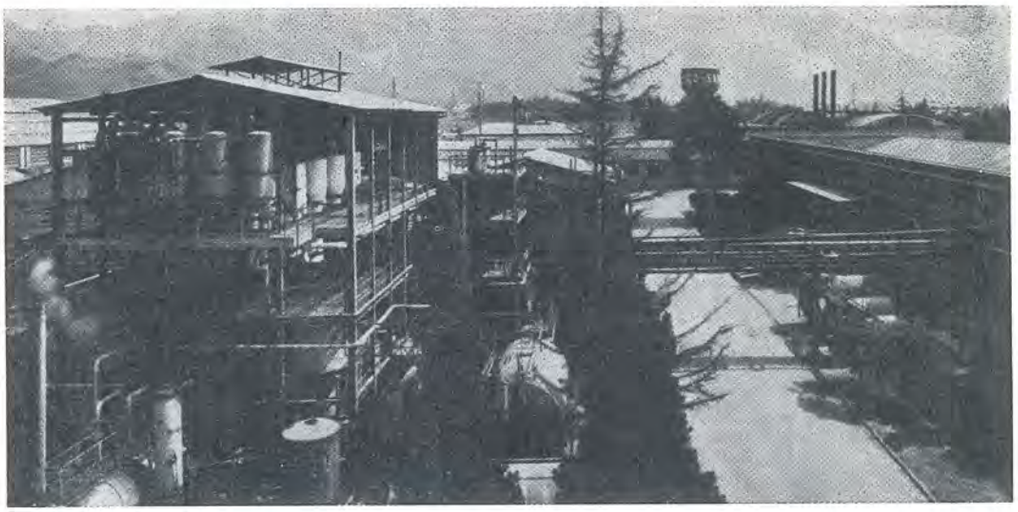

Pogled na del obrata tovarne SABED

Obisk pri podjetju SABED

V dneh od 10. do 13. oktobra letos sem bil na obisku pri podjetju SABED — Massa, Italija. Po ustaljeni navadi bom bralcem najprej na kratko predstavil mesto in kraj in potem namen samega obiska.
Podjetje SABED — Societa bario e derivati S. p. A. je v samem mestu Massa, ki leži v podnožju apoanskih Alp. Massa je administrativno središče province Massa e Carrara v Toscani in ima približno 60 tisoč prebivalcev. Mesto je najbolj znano po slovitem marmorju. Popotnik, ki se pelje med Masso in Carraro, lahko vidi ob cesti manjša in večja podjetja, ki se ukvarjajo s predelavo tega bogastva. Poleg te značilnosti mesta obstajajo tudi druga podjetja raznih panog, med največje pa sodi seveda SABED. Med ostalimi značilnostmi mesta naj omenim samo še 5 km oddaljeno turistično mesto Marina di Massa, ki leži na obali Tirenskega morja v Genovskem zalivu z veliko enolično peščeno plažo.
Podjetje SABED je pravzaprav podružnica velikega podjetja KALI-CHEMIE s sedežem v Hannovru, ki pa ima poleg tovarne v Massi še velike kemične tovarne v Heilbronnu, Hönningenu, Brunsbütelkoogu, Friedrichshallu in drugje.
SABED po številu zaposlenih (185 ljudi, od tega 23 v administraciji) ni velik, pač pa po obsegu. Glavni artikli, ki jih proizvaja, pa so barijeve in natrijeve soli (sulfidi, polisulfidi, karbonati, hidroksidi, kloridi, nitrati itd.).
Pogovori, pri katerih so sodelovali direktor podjetja g. Ansalone, komercialni direktor in predstavnik podjetja Commerce iz Ljubljane, kot zastopnik, so se nanašali predvsem na dobavo Na-sulfida, pogoje dobave, načina, možnosti in ostalo. Stremel sem za tem, da nam podjetje SABED še naprej dobavlja sulfid pod enakimi pogoji kot doslej, vendar so nam takoj na začetku pogovorov dali vedeti, da bomo morali v letu 1974 plačati veliko več. Predvidoma bomo prihodnje leto porabili

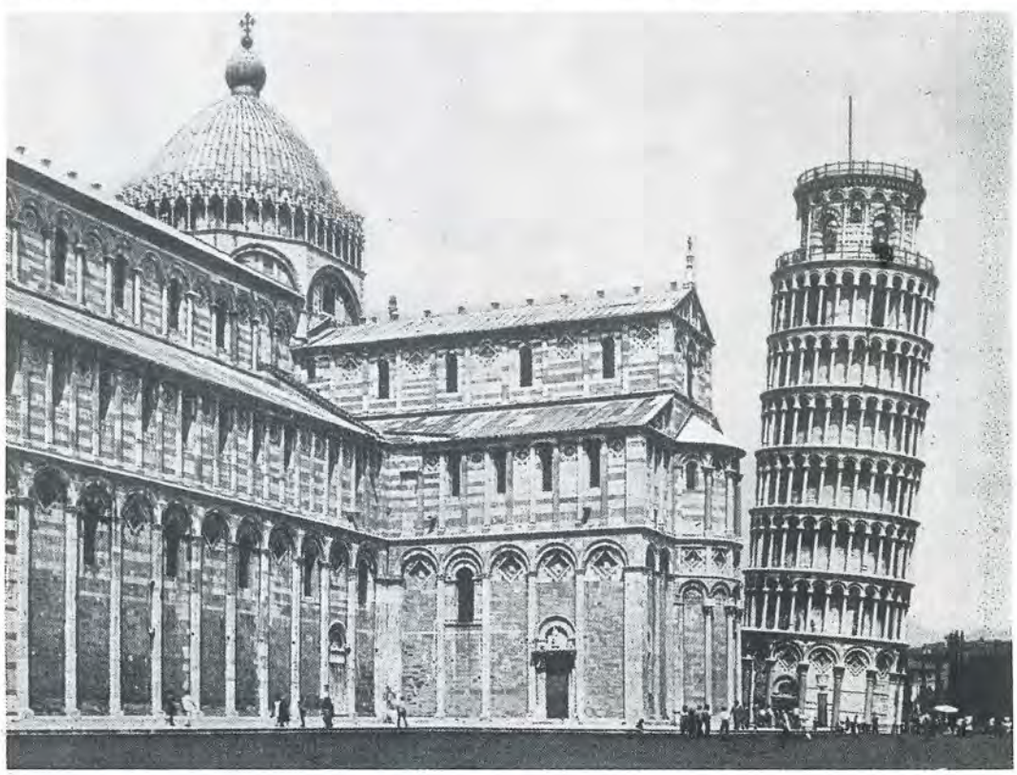

Piza z značilnim poševnim stolpom

(Vrhnika, Šmartno, Šoštanj) okrog 800 ton Na-sulfida, kar znaša pri današjem tečaju lire približno 1,5 milijona dinarjev. Brez kakršnegakoli uvoda so nam povedali, da bo cena v letu 1974 precej višja. Ob našem vztrajanju, da smo tako velik kupec in da je bilo dosedanje poslovno sodelovanje zelo dobro, so po daljšem posvetovanju le sklenili, da smo podpisali skupno pogodbo za leto 1974. Po tej pogodbi nam podjetje SABED zagotavlja dobavo Na-sulfida po naših dispozicijah franko jugoslovanska meja, vendar le za 11 odstotkov povišano ceno. Mnenja sem, da je dosežena cena za nas še vedno ugodna in bo veljala do 31. decembra 1974.

S podpisom pogodbe so bili uradni pogovori končani. Po razgovorih smo obiskali svetovno znan mesto Pisa in si ogledali katedralo (ki slovi po močni akustičnosti) in poševni stolp — mojstrovino takratnih arhitektov. Lahko povem, da smo ob obisku videli veliko skupino študentov, raznih umetnikov in posebno slikarjev, ki so si, sede na travi ali stoje, vse naokoli ogledovali, skicirali, risali in fotografirali te arhitektonske mojstrovine.

A. S.

Sedmi sejem usnja v Pirmasensu

V Pirmasensu je bil v dneh od 13. do 15. novembra sedmi sejem usnja — PLW, ki naj bi dal osnovne napotke v pripravah kolekcij za sezono jesen—zima 1974/75.

V Pirmasensu je bilo, za razliko od ostalih sejmov, razstavljeno praktično res samo usnje, tako da je sejem še bolj zgoščen in pregleden. Kot ostali, se tudi ta sejem prostorsko neprestano širi in je tako letos prostorsko za 100 odstotkov večji. Na sejmu je razstavljalo 22 držav, praktično vse, kar na sve-

7. Pirmasenser Lederwoche

13. bis 15. November 1973

Kollektionsvorlage Herbst/Winter 74/75

Znak usnjarskega sejma v Pirmasensu

Ščetinarna — struženje v ključavničarski delavnici

tu nekaj pomeni. Jugoslovane — nas, kot doslej, zastopata podjetji Schmenger in Bossert. Glede na število obiskovalcev iz vrst jugoslovanskih usnjarjev bi lahko sklepali, da da jim sejem ne pomeni mnogo; nasprotno pa so bili čevljarji zastopani v celoti in v najmočnejših zasedbah, saj se jim je ravno pred Pirmasensom »odprla Rusija« in so bili zelo dobrodošli.

In kaj naj bi, oziroma kaj je prinesel PLW? Prav gotovo ni razbil negotovosti v čevljarski industriji, tudi ni pregnal kot »more« težke vesti, da 7500 delavcev v središču čevljarske industrije — Pirmasensu — dela samo 2 do 3 dni na teden zaradi pomanjkanja naročil in velikih zalog neprodanih čevljev.

Razstavljeno usnje je predstavljalo vrhunec, tako v kvaliteti kot tudi v izbiri. Od govejega asortimenta je najbolj iskana napa za razne namene v najfinejših dodelavah, poleg tega pa še pravi klasični boksi in anilini. To je obenem tudi skupina artiklov, ki vedno predstavlja vrh in ki še dolgo ne bo ogrožen niti glede cen. Večina ostalih artiklov — ki jih lahko izdelajo iz slabših kož (na žalost so dosti masovnejši), plastik, semianilin, florantiki in podobno — pa je bolj kot kdajkoli izpostavljena neenakopravni konkurenci umetnega usnja od PVC do PU.

Cenene vrste umetnega usnja vseh vrst nezadržno prodirajo v čevljarsko industrijo, kjer se, bolj kot kdajkoli doslej, bije ogorčen boj za donosnost. Verjetno si niti mi kot usnjarji ne predstavljamo, koliko obutve, ki jo imamo za usnjeno, že danes zavzema mesto v kolekcijah in izložbenih oknih naših trgovin z obutvijo. Tudi označbe za material, iz katerega je izdelana obutev, ne bodo bistveno premaknile stvari v našo korist — to je v prid naravnega usnja, ker kupec vse premalo pozna prednosti naravnega usnja pred raznimi nadomestki, čevljarjem pa za približno polovico cenejši material za zgornji del čevlja ogromno pomeni (čevlji iz nadomestkov so v prodaji praktično po isti ceni kot tisti iz naravnega usnja), torej ni to iskanje cenejših čevljev za kupce, pač pa za isto ceno ponudba slabšega materiala in na ta način ustvarjanje akumulacije.

Edina rešitev za brušene materiale je samo še izvoz na vzhod (usnje ali čevlji), vendar zaslužka tudi tu ni, ker je konkurenca iz čezmorskih dežel glede cene premočna.

Pri proizvodnji usnja nas v prihodnje čakajo velike naloge glede oplemenitenja naših izdelkov, tako glede izbire blaga kot tudi kvalitete. Tiskanje usnja, svetlenje in podobno se ne more več odlagati, ker je to nuja že danes; prav tako moramo čimprej začeti z oplemenitenjem cepljencev (folije vseh vrst).

Pri cenah naših izdelkov bo treba nujno narediti večje razlike, sicer bomo prisiljeni nemočno opazovati, kako naši čevljarji uvažajo cenene — obenem pa množične artikle za izvoz na vzhod, mi pa bomo imeli na zalogah prebrani material.

Če na koncu navedem še podatek, da je veliki FREUDENBERG znižal svojo proizvodnjo naravnega usnja na vsega 40 % prvotne, je strezniteV lahko že kar popolna. Vsi se bomo morali še kako zavedati, da nam ne bo nihče ničesar podaril, da so lepi trenutki zopet prehitro za nami in da smo že v težkem boju za obstanek, pri čemer ne bi smelo biti niti časa niti prostora za stvari, ki nimajo nobene zveze ne s kvaliteto ne s produktivnostjo, nas pa včasih vse preveč zaposlijo.

Najzanimivejši vzorci usnja bodo na vpogled pri naših čevljarjih, ker smo po dogovoru sejem obiskali skupaj; upamo, da bo tak način uspešnejši — morda bi kazalo tako prakso nadaljevati. Vsekakor pa velja, da je sejem v Pirmasensu glede kolekcij časovno najaktualnejši in bi ga bilo treba obiskovati v močnejših zasedbah, tako v spomladanskem kot jesenskem času (naslednje leto bo od 7. 5. do 9. 5. 1974 za sezono pomlad—poletje 75 in 5. 11. do 7. 11. 1974 za jesen—zimo 75/76).

inž. J. M.

Pismo uredništvu

Pred leti smo prosili vaše uredništvo, da bi Ljudski knjižnici pošiljali časopis USNJAR. Željo ste nam takoj izpolnili in od aprila 1971 ga redno prejemamo in hranimo vse številke. Za prijaznost smo vam zelo hvaležni. Tako imajo priložnost tudi občani, ki niso člani kolektiva, da se seznanijo z vašimi uspehi, načrti in življenjem v organizaciji. Za list vlada veliko zanimanje in ocene zanj so spodobne.

Mogoče ne bi bilo napak, da ob tej priložnosti povemo, da ima naša knjižnica 1045 knjižnih zvezkov različne vsebine. Na voljo so knjige iz filozofije, sociologije, politike, ekonomike, pedagogike, matematike, fizike, kemije, medicine, tehnike, zgodovine, zemljepisa, gospodinjstva, umetnosti, športa itd.

Bogato zbirko imamo leposlovja, saj kupujemo skoraj vse knjige v slovenskem jeziku, ki izidejo v Sloveniji. Poleg knjig naročamo tudi 35 izhajajočih revij; v knjižnici pa lahko dobite tudi vse knjige, ki jih rabijo učenci in dijaki za domače branje.

Knjižnica je sodobno urejena po sistemu decimalne klasifikacije, tako da imajo obiskovalci prost pristop do knjig. Lepo število članov vašega kolektiva redno obiskuje knjižnico, gotovo pa je še kdo, ki zanjo ne ve, zato vas vljudno prosimo, da bi v vašem listu objavili, kdaj si lahko izposodijo knjige.

Ponedeljek od 16. do 19. ure
Torek od 8. do 12. ure
Sreda od 8. do 12. in od 16. do 19. ure
Četrtek od 8. do 12. ure
Petek od 8. do 12. in od 16. do 19. ure.

Obisk v knjižnici je zanimiv za vsakogar, zato vas vabimo na ogled. Izposojnina je le simbolična, otroci pa si za 5.- din lahko izposojajo knjige vse leto; število knjig je neomejeno, čas izposojnine pa 14 dni. Zahvaljujemo se vam za redno pošiljanje vašega glasila in želimo veliko uspehov pri delu.

Kako smo poslovali v mesecu oktobru 1973

Proizvodnja po obratih

Usnjarna Vrhnika	227.739 m²
Ščetinarna	8.519 kg
Usnjarna Šmartno	70.000 m²
Krznarna Šmartno	25.000 m²
Usnjarna Šoštanj, samo svinjina	104.385 m²

Poraba usnja in krzna v konfekcijah

Konfekcija krzna Šmartno	2.846 m²
Konfekcija usnja Šmartno	6.763 m²
Konfekcija usnja Vrhnika	5.293 m²
Galanterija Ljubljana	3.393 m²

Realizacija

	N din
Usnjarna Vrhnika in ščetinarna	29.122.096,30
Usnjarna Šmartno, Krznarna in konfekcija	20.971.329,40
Galanterija Ljubljana	1.345.374,15
Prodajno skladišče Ljubljana	2.074.438,45
Skupaj	53.513.238,30

Izvoz v oktobru	$ 1.028.182
Izvoz I.—X.	$ 11.199.657

Poprečni osebni dohodek

Poprečni osebni dohodek je znašal za 184 ur v mesecu oktobru 2.250,30 N din na enega zaposlenega.

Bolniški izostanki

Na enega zaposlenega smo imeli v mesecu oktobru zaradi bolniških izostankov (vključno tudi porodniški dopust) 1,69 izgubljenih delovnih dni.

L. B.

Varstvo pri delu

Izhajajoč iz pozitivne zakonodaje varstva pri delu sta za izvajanje varstvenih ukrepov odgovorna delovna organizacija (prek organov upravljanja, vodilnega in vodstvenega osebja) ter vsaka oseba-delavec, ki je kakorkoli na delu v delovni organizaciji.

Ker je bilo v zadnjih letih v naših obratih že več primerov kršitve osnovnih varstvenih predpisov — **Navodil za izvajanje dela na določenem delovnem mestu,** se bom v tem sestavku omejil zgolj na pravice in obveznosti oseb na delu (delavcev) na področju varstva pri delu in v dveh značilnih primerih poškodb pri delu prikazal vsebino kršitve predpisov raznih poškodovancev. V naslednjih številkah pa bom opisal tudi odgovornosti delovne organizacije, oziroma pravice in obveznosti odgovornih oseb, ne glede na to, da se pripravlja nova zakonodaja s področja varstva pri delu, ki pa najbrž ne bo prinesla kakšnih revolucionarnih sprememb na tem področju.

Iz Temeljnega zakona o varstvu pri delu (Ur. list SFRJ št. 16/65) povzemam:

PRAVICE IN OBVEZNOSTI OSEB PRI DELU (DELAVCEV)

Oseba na delu mora opravljati svoje delo z vso pazljivostjo, da s tem prispeva k varovanju svojega življenja in zdravja kot tudi življenja in zdravja drugih članov delovne skupnosti.

Oseba na delu ima pravico in dolžnost uporabljati vse varstvene naprave in sredstva za osebno varstvo pri delu, uporabljati jih v njihov namen, pazljivo ravnati z njimi in jih vzdrževati v brezhibnem stanju.

Oseba na delu mora upoštevati predpisane varstvene ukrepe in skrbeti za izvajanje in pospeševanje varstva pri delu.

Oseba na delu mora neposredno vodji takoj naznaniti vsako opaženo pomanjkljivost, okvaro ali drug pojav, ki lahko ogroža varnost pri delu.

Če grozi osebi na delu neposredna nevarnost za življenje zato, ker niso izvedeni varstveni ukrepi,ima pravico odkloniti delo na tistem delovnem mestu, dokler se ustrezni varstveni ukrepi ne izvedejo.

Če grozi osebi na delu neposredna nevarnost za zdravje zato, ker niso izvedeni varstveni ukrepi, ima pravico zahtevati, da se nevarnost v čim krajšem času odpravi. Če organizacija ne ravna po taki zahtevi, lahko odkloni delo na takem delovnem mestu, dokler se ustrezni varstveni ukrepi ne izvedejo.

Če oseba na delu odkloni delo ali postavi zahtevo v smislu 79. člena tega zakona, organizacija pa je mnenja, da njeno ravnanje oziroma zahteva nista upravičena, mora takoj obvestiti organ za nadzorstvo nad spoštovanjem predpisov o varstvu pri delu.

Inšpektor dela, ki prejme obvestilo iz prvega odstavka tega člena, mora takoj opraviti poizvedbe in odrediti varstvene ukrepe oziroma ustavitev dela, dokler se varstveni ukrepi ne izvedejo, ali pa obvestiti osebo na delu, iz katerih razlogov njena zahteva ni utemeljena.

Oseba na delu se mora pred razporeditvijo na delo seznaniti s predpisi in varstvenimi ukrepi v zvezi z delom, ki naj ga opravlja, kot tudi z organiziranjem in izvajanjem varstva pri delu v organizaciji; od odgovorne osebe ima pravico zahtevati, da jo čimbolj izčrpno seznani z nevarnostmi dela in s pravicami oziroma obveznostmi v zvezi z varstvom pri delu in delovnimi pogoji.

Oseba na delu, zlasti na vodilnem delovnem mestu, mora med zaposlitvijo nenehno izpopolnjevati svoje znanje iz tvarine varstva pri delu.

Oseba na delu, ki ima kakšno zdravstveno hibo ali boleha za kakšno boleznijo, ki se z zdravniškim pregledom težko ugotovi ali se sploh ne da ugotoviti, mora tako hibo oziroma bolezen naznaniti, ko nastopi delo, oziroma pozneje, če se pojavi med zaposlitvijo.

Da bi mogla uveljaviti svoje pravice v zvezi z varstvom pri delu, kot tudi če se ne ravna po naznanilu v smislu 78. člena tega zakona, lahko oseba na delu pismeno ali ustno na zapisnik zahteva od odgovorne osebe v organizaciji, naj se predpisani varstveni ukrepi izvedejo.

Če zahtevi iz prvega odstavka tega člena ni v osmih dneh ugodeno ali če je oseba na delu mnenja, da zahtevani varstveni ukrepi niso bili izvedeni v smislu predpisov o varstvu pri delu ali splošnih aktov organizacije, lahko oseba na delu ugovarja pri upravnem odboru ali drugem organu, ki ga določa splošni akt organizacije, hkrati pa se lahko obrne na organ za nadzorstvo nad spoštovanjem predpisov o varstvu pri delu z zahtevo, naj izda ustrezno odločbo.

Če organ za nadzorstvo nad spoštovanjem predpisov o varstvu pri delu ugotovi, da v osmih dneh od ugovora, podanega po drugem odstavku tega člena, ni bilo ugodeno zahtevi, mora po opravljenem ogledu bodisi izdati odločbo, s katero naloži, da je treba izvesti varstveni ukrep, in določiti rok, v katerem je treba to storiti, ali pa obvesti osebo na delu, iz katerih razlogov njena zahteva ni utemeljena. Naša interna navodila za delo na posameznih delovnih mestih pa gredo še globlje, v primerih okvar na strojih, in sicer:

»V primeru okvare na stroju mora delavec stroj ustaviti in o tem obvestiti neposredno nadrejeno osebo. Dokler okvara ni odstranjena, ne sme stroja vključiti v obratovanje.

Okvare smejo odstranjevati le STROKOVNO usposobljene osebe, to je obratni ključavničarji in elektrikarji!

Delavec je o tem, da stroj ne deluje pravilno, obvestil mojstra; toda, ker le-tega in obratnega ključavničarja ni bilo dalj časa k stroju, je stopil na os (glej sliko A) in z zgornje strani stroja segel z roko na ohišje ležajev delovnega valja. (Poseg ponazarja puščica na sliki). Pri tem mu je na osi spodrsnilo in je prišel s prsti roke v nevarno območje delovnega valja (2) in zadrževalnega gumijastega valja (1).

Posledica nezgode: Poškodba treh prstov na levi roki.

Primer B:

Izvajalki dela x, y sta ugotovili, da stroj ne obdeluje izdelkov kvalitetno. Med tem ko si je ena ogledovala kože na stolici poleg stroja, je druga odprla delovno mizo (5) in z roko segla pod varnostno napravo (3), da bi z oprijemom ugotovila, ali je okvara na vlečnem gumijastem valju (4). Pri tem ji je zgrabilo prste med vlečni gumijasti valj (4) in zadrževalni valj (2). Ker varnostna naprava ni izključila stroja iz obratovanja zaradi pritiska delavke nanjo v nasprotni smeri, kot se aktivira, ji je prste potegnilo celo do delovnega valja (1).

Posledica: Poškodba treh prstov in dlani leve roke. Da pa je bila poškodba še toliko težja, pa je prav gotovo tudi posredni vzrok, da je delavka imela na roki dva prstana. O nevarnosti nošenja prstanov na rokah pri delu pri strojih pa sem že pisal v Usnjarju pod naslovom: »Tudi zakonski prstan je lahko nevaren.«

Iz navedenih primerov je moč zaključiti, da je treba dosledno upoštevati NAVODILA za DELO, zlasti v primerih, ko ugotovimo, da stroj v redu ne deluje. Seveda pa je prvi pogoj, da je vsakdo temeljito poučen od neposredno nadrejenega vodje o nevar-

A

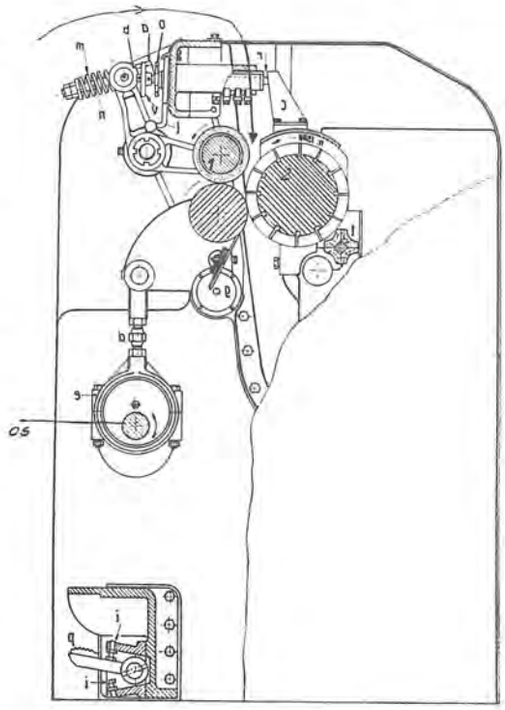

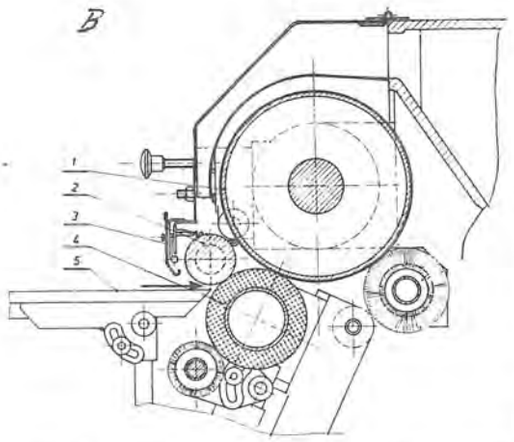

nostih, pravilnem načinu dela in o vseh sredstvih, s katerimi si zagotavlja varno delo, preden sme samostojno in brez nadzorstva opravljati določeno delo.

Ne tvegajmo svojih prstov ali še česar več v bojazni, da ne bo izpolnjena norma, pač pa delajmo le to, za kar smo NAUČENI IN POOBLAŠČENI. ODLOČNO zahtevajmo od nadrejenih vodij dela, da nas poučijo, če so morda na to pozabili. Ne zgledujmo se po nedovoljenih posegih v nevarno bližino strojev in naprav, pa čeprav se jih v delovni vnemi včasih poslužujejo celo naši nadrejeni.

Nihče nima pravice ogrožati svojo varnost ali varnost drugih!

P. P.

Naš portret

Anton Japelj — rojen 29. julija 1927. leta na Verdu, na delovnem mestu strojnika v energetskem obratu ščetinarne, zaposlen v istem obratu podjetja vse od 1948. leta dalje.

Pripada torej maloštevilnim članom »družine«, ki so v istem podjetju dočakali srebrni jubilej. Pomembno je omeniti, da je njegov jubilej še toliko svetlejši, ker v vseh preživetih letih dosedanje zaposlitve v podjetju **ni bil niti en dan v bolniškem staležu.** S tem pa seveda še ni rečeno, da v tem času ni bil prav nič bolan. Resneje sicer ne, v primerih lažjih prehladnih obolenj pa je za dan ali dva odsotnosti z dela izrabil svoj letni dopust.

Iz njegovega pripovedovanja o zgodovini ščetinarstva in svoji življenjski poti sem izluščil naslednje:

»Že kot 14-letni fant sem se zaposlil v Parketarni na Verdu, kjer sem odnašal žagovino od jermenika na žagi v strojnico. Že takrat sem se navdušil za poklic strojnika. V strojnici Parketarne je bil zaposlen v tem času strojnik, ki je bil že precej v letih in je tudi slabo videl. Med nošnjo žagovine sem izkoristil vsak prosti trenutek za seznanjanja s ‚tajnostmi' strojnika. Veliko sem se naučil od tega človeka, ki mi je, v obojestransko zadovoljstvo, čedalje več zaupal. Za redno učenje v takratnih časih nisem imel pogojev. Odraščal sem v času II. svetovne vojne in prav, ko bi se moral iti učit poklica, sem moral k vojakom, kjer sem bil 3 leta. Po vrnitvi sem se najprej za dva meseca ponovno zaposlil v Parketarni. Ko sem izvedel, da se na kraju sedanje ščetinarne obnavlja obrat usnjarne in da potrebujejo strojnika, sem se takoj odločil, da grem tja, kjer se mi je nudila izredna priložnost delati v samostojnem poklicu, za katerega sem se navdušil v Parketarni.

Ker od leta 1936 do 1948 (po nacionalizaciji Verbičeve usnjarne) ta obrat ni obratoval, je bilo potrebno energetski oddelek ponovno usposobiti za redno obratovanje. To delo sva opravila s tov. KAVČIČEM (dolgoletnim strojnikom v IUV in sedaj že upokojencem). On je dobro poznal ta oddelek, ker je že delal v njem za časa lastnika Verbiča.

Po obnovitvi osnove proizvodnje smo izdelovali rastlinsko strojene krupone za spodnje usnje in mastno kravino. Šef proizvodnje je bil tov. Velkavrh, ki je prej tudi delal pri Verbiču. Spominjam se, da smo do leta 1949 spadali pod Usnjarsko direkcijo, nato pa smo bili nekako eno leto podružnica Indosa (usnjarna, ki je bila v poslopju sedanjega Roga na Trubarjevi ulici v Ljubljani). Ker so postajale z nabavo osnovne surovine čedalje večje težave, smo se leta 1950 priključili k IUV, ki je že takrat predelovala svinjino in izločala stranski proizvod — ščetino. Vse do konca dela »gerbarije« so bili v proizvodnji zelo slabi delovni pogoji. Delo je bilo za usnjarje tudi izično težko, prav tako tudi za strojnika, ker je bilo kurjenje ročno. Obrat je bil zelo zanemarjen in brez kakršnihkoli sanitarnih naprav.

V letu 1950 pa smo pričeli s postopno preureditvijo obrata sortirati ščetine. Od vsega začetka je to delo vodil tov. Okrajšek. Pot od ureditve ščetinarne do današnjega stanja ni bila kratka, niti lahka. S povečanjem fizičnega obsega del je bilo nujno potrebno posodobiti tudi energetski obrat. Po 19 letih ročnega kurjenja v ščetinarni sem le dočakal, da smo pričeli s kurjenjem na tekoče gorivo. S tem je odpadlo nelahko »šaflanje« premoga ter odvoz pepela in žlindre. Preurejeni energetski obrat pa terja od strojnika več znanja, iznajdljivosti in samoiniciative. Ocenjujoč sedanje pogoje na mojem delovnem mestu lahko rečem, da sem to tudi zaslužil po 19 letih ročnega kurjenja.

Za svoj sedanji poklic sem pravzaprav popoln samouk. Izpopolnjeval sem se le na delovnem mestu.

Predpisi o izdelovanju, uporabi in upravljanju parnih kotlov so pa zahtevali ustrezno poprejšnjo kvalifikacijo iz kovinske stroke in pa prakso pod nadzorstvom (2 leti za kurjača ali strojnika). Ker sem imel že večletno prakso v kotlovnici, so mi dovolili, da sem leta 1954 najprej opravil izpit za ključavničarja (izdelati je moral ogrodje za visokonapetostni jambor v podjetju JAMBOR, nato pa opraviti še teoretični del v ELMI v Črnučah.) Istega leta sem opravil še izpit za strojnika parnih kotlov.

Stanovanjsko vprašanje sem reševal samostojno in to na način, da sem postopoma preurejal staro domačo hišo. To je trajalo dolgo in pa tudi sredstev sem zagotovo porabil toliko, da bi lahko zgradil vsaj dve novi hiši. Res sem ves čas stanoval pod svojo streho. Danes imam hišo praktično popolnoma preurejeno.

Pred 15 leti se je v ščetinarni zaposlila tudi žena. Prej smo imeli malo zemlje, ki pa nam je bila z arondacijo odvzeta.

Prosti čas izrabim pri delu okoli hiše, priložnostno pa imam še »mini fuš«, ki pa je nepomemben za davkarijo.

V naprej si želim opravljati prav takšno delo kot dosedaj, vse do upokojitve. Si pa seveda želim še prav takšno mero zdravja.«

Tov. JAPELJ je bil član prvega DS v ščetinarni in kasneje tudi centralnega DS v IUV.

Iskreno želimo, da se želje našega dolgoletnega člana kolektiva uresničijo, zlasti pa da bi ostal še vnaprej zares izjemnega zdravja.

P. P.

Izkušnje in rezultati pri dosedanji organizaciji pouka enot civilne zaščite

V okviru izobraževalnega programa Industrije usnja Vrhnika je bil v pomladanskih mesecih letos organiziran in izveden 20-urni tečaj za prvo pomoč. Obiskovali so ga in uspešno končali vsi obvezniki civilne zaščite (člani enot za prvo pomoč) in oddelkovodje, izmenovodje ter vodje obratov, delavnic in skladišč. Tako ima danes tovarna nad 5 % svojih članov usposobljenih in izurjenih v tehniki obvezovanja poškodb in zaustavljanju krvavitev, v izkazovanju prve pomoči pri poškodbah z električnim tokom, pri zadušitvah, zastrupitvah in opeklinah, v nameščanju opornic pri prelomu kosti, v uporabi različnih metod oživljanja ter v reševanju, nameščanju in prenašanju poškodovane ali naglo obolele osebe. S tem so bila uresničena določila zakona o narodni obrambi (pouk o obrambi in zaščiti) in pravilnika o opremi in postopku za prvo pomoč in organizaciji reševalne službe za primer nesreče pri delu. Po tem pravilniku mora biti namreč v vsaki delovni organizaciji poleg določene kategorije vodilnega kadra še najmanj 2 % zaposlenih usposobljenih za dajanje prve pomoči. Pomembnost zdravstvenega prosvetljevanja in usposabljanja ljudi za izkazovanje prve pomoči nam potrjuje spoznanje, da dostikrat pravočasna in pravilna prvo pomoč reši življenje poškodovanemu ali nenadno obolelemu. Pri tistih poškodbah, ki same po sebi ne ogrožajo življenja, pravočasna in pravilna prva pomoč preprečuje mnoge posledice, zmanjšuje morebitno individualnost in skrajšuje čas zdravljenja. To je še posebej pomembno in potrebno za tak delovni kolektiv z veliko stopnjo mehanizacije, v katerem se uporabljajo pri proizvodnji precejšnje količine raznih kemičnih snovi in je delo organizirano v treh izmenah. Skratka, to je še ena pridobitev, ki poglablja skrb za delovnega človeka, njegovo počutje v kolektivu in varnost pri delu.

V oktobru pa je bil izveden 65-urni tečaj o radiaciji, biološki in kemični zaščiti. Obiskovali so ga člani enote za RBK zaščito. Na tečaju so se seznanili z značilnostmi sodobne vojne, z nuklearnim, biološkim in kemičnim orožjem, z možnostmi zaščite in s tehniko reševanja prizadetih ter z možnostjo zmanjševanja posledic pri napadu s sodobnimi bojnimi sredstvi. Nadalje so se seznanili z radiacijsko in kemijsko detekcijo in dozimetrijo (sodobni pripomočki in način uporabe), z RKB izvidništvom in opazovanjem, zlasti pa s sredstvi in pripomočki ter z organizacijo in izvajanjem dekontami-

Udeleženci strokovne ekskurzije enote RBK, štaba in vodij enot CZ po obisku v Institutu Jožef Štefan

nacije ljudi in materialnih sredstev. Tečaj so obiskovali in uspešno končali vsi člani enote za radiacijsko, biološko in kemično zaščito.

Kaj je značilno in kakšne izkušnje smo pridobili pri dosedanji organizaciji in izvajanju pouka enot civilne zaščite?

Dejstvo, da so bili rezultati obeh omenjenih tečajev izredno dobri. Pouk za obrambo in zaščito se izvaja po pravilu v prostem času (določila v 145. členu zakona o narodni obrambi). Ker poteka delo v delovni organizaciji v treh izmenah in se zaposleni vrstijo v izmeničnih turnusih, je bila potrebna pravočasna in temeljita priprava. Zagotoviti je bilo treba nemoteno delo po obratih (zamenjave, nadomeščanje) in redno udeležbo obiskovalcem tečajev v predvidenem času. To nam je uspelo zaradi dobrega sodelovanja in medsebojnega razumevanja. Ta primer potrjuje, da postajajo obrambne priprave postopoma tudi v praksi sestavni del dejavnosti delovne organizacije. Na začetku tečaja sta bila določena vodja in namestnik vodje tečaja. Po teh dveh je vodstvo delovne organizacije stalno spremljalo potek tečaja ter vse sproti urejalo, da se je pouk odvijal po zastavljenem programu.

Čeprav je pouk o obrambi in zaščiti zakonita obveznost za vse občane, ki so razporejeni v civilno zaščito, sta si vodstvi delovne in sindikalne organizacije še posebej prizadevali zagotoviti obiskovalcem tečajev čim ugodnejše pogoje. To je posebej veljalo za tečaj enote za RBK zaščito. Ta je bil tako po vsebini kot po številu ur (65 ur) in dinamiki (13 delovnih dni po 5 šolskih ur) sila zahteven in za udeležence naporen. Tudi sestav udeležencev je bil tak, da je zahteval posebno skrb. Skoraj vsi so bili iz neposredne proizvodnje, med njimi pa je bilo nad 60 % žensk. Zato je bil pravilen in dobrodošel sklep, da se obiskovalcem tečaja zagotovita malica in okrepčilo iz sredstev reprezentance in blagajne sindikalne organizacije. Tudi delovni prostor je bil dobro pripravljen in redno vzdrževan. Poleg tega je delovna organizacija omogočila, da so obiskovalci tečaja med poukom obiskali in si ogledali učne kabinete RKB enote ljubljanske garnizije, na koncu tečaja pa za nagrado institut Jožefa Štefana v Ljubljani.

Ta posebna skrb in pozornost vodstva delovne in sindikalne organizacije sta dali pozitivne rezultate. Obiskovalcem tako napornega tečaja so bili zagotovljeni ugodni pogoji, kar je edino prav, saj se ti usposabljajo za potrebe delovne organizacije. Člani enote pa so ne samo redno obiskovali tečaj, ampak tudi ustvarjalno in prizadevno sodelovali pri pouku in na preizkusu znanja pokazali nepričakovano dobre rezultate. Na tečaju je bilo že na začetku ustvarjeno tovariško vzdušje in razpoloženje. To je bila priložnost, da so se kot člani delovnega kolektiva med seboj še bolj spoznali.

Strokovnjaki — predavatelji DU Boris Kidrič iz Ljubljane, ki so vodili tečaj, so uspeli ves čas ne samo obdržati zbranost in aktivno sodelovanje tečajnikov, ampak so na razumljiv in dostopen način opozorili na konkretne primere in možnosti uporabe objektov in razpoložljivih sredstev delovne organizacije za RBK zaščito. Njihova izjava, da sta bila organiziranost s strani delovne organizacije ter odnos in znanje tečajnikov na izredni ravni, nam bo vsem v spodbudo. Pridobljene izkušnje bodo koristile pri nadaljnjem izvajanju izobraževalnega programa, zlasti pa pouka enot civilne zaščite. V tej izobraževalni sezoni nas čaka namreč še organizacija tečajev za protipožarne in tehnično reševalne enote ter dopolnilnega pouka za vse člane civilne zaščite, ki so končali osnovni pouk.

K. A.

Pljučnica nekdaj in danes

Danes, zahvaljujoč se uporabi številnih antibiotikov, pljučnica ne predstavlja več tako tragičnega obolenja kot na primer pred 40 leti. Kljub temu pa ostane vsaka pljučnica še vedno resno obolenje. Tipične bolezenske spremembe v pljučih oslabijo celotno telo, sama pljučnica pa lahko pride v kronično obliko.

Prej so v glavnem povzročali pljučnico bacili **pneumokoki**, ki pa so zelo občutljivi na antibiotike.

Danes povzročajo pljučnico bacili, ki jih imenujemo stafilokoki in streptokoki, bakterije, ki jih najdemo v ustih, v nosu ali grlu vsakega človeka. Pljučnico pa povzročajo tudi virusi in rikecije.

Običajno se človek, preden zboli za pljučnico, močno prehladi. Vsak prehlad pa znatno oslabi organizem. Zato tudi najdemo največje število pljučnic ob hladnem zimskem času. Bolj podvrženi pljučnici so skrajneži v modi — posebno tisti, ki so v pozni jeseni, pozimi in zgodnji spomlada lahko in površno oblečeni, brez pokrivala na glavi in tople obutve. Pljučnica izbira med slabo utrjenimi ljudmi, tistimi, ki se izogibajo fizičnih del, nadalje pri ljudeh, ki se malo gibljejo na svežem zraku, pa tudi pri oslabelih ljudeh zaradi kroničnih obolenj.

Posebno pogosto so prehlajeni kronični alkoholiki. To pa ni slučaj, saj pogosto prespijo noč na goli zemlji ali celo v snegu. Organizem takih ljudi je seveda močno oslabljen že zaradi alkohola. Pogosto je tudi opaziti težak in dolgotrajen potek pljučnice pri kroničnem alkoholiku, ki večkrat preide v pljučni abces.

Alkohol se izloči iz telesa tudi skozi pljuča s kisikom, tam deluje dražeče in strupeno in zniža obrambne sile človeka. Tudi že navaden katar pri kroničnih alkoholokih pogosto preide v pljučnico.

Že zdavnaj so opazovali, da se pojavi več pljučnic ob epidemijah gripe. Pri tako imenovani gripozni pljučnici niso prizadete samo sapnikove veje in vejice in pljučno tkivo, temveč tudi živci in ožilje pljuč, kar hudo poškoduje sestav pljuč. Tako obolenje poteka težko, izpljunek pa je običajno krvav.

Pri pljučnici ob času gripe pa ne gre vedno za virusno obolenje. Oslabljeni organizem 2—3 dni po tem, ko se že zdi, da je ozdravel, kar nenadoma zboli za bakterialno pljučnico. Danes lahko povzroči virusno pljučnico okoli 100 raznih virusov.

Posebno vrsto pljučnice s svojstvenim potekom predstavlja ornitoza. To pljučnico lahko nalezemo od golobov in raznih vrst ptic. Povzročitelj je posebna vrsta mikroorganizmov -rikecija. Tovrstno pljučnico najdemo pri gojiteljih ptic, hraniteljih golobov itd.

V današnjem času je stara klasična pljučnica prava redkost. Celo redko opazimo visoko temperaturo, bolečin v prsih pa skoraj ni. Bolnik predvsem kašlja, je prizadet in se poti. Potek in konec obolenja pa je odvisen predvsem od tega, kateri mikrorganizem je povzročil pljučnico. Ker je obolenje resno, zdravnik pogosto bolnika pošlje v bolnišnico. Natančen pregled, laboratorijski in rentgenski izvidi pomagajo zdravniku ugotoviti vrsto, mesto in obseg pljučnice. Potek zdravljenja je sedaj odvisen od načrtnega zdravniškega zdravljenja. Pri vsem tem podpremo funkcijo srca.

Kaj lahko pripomore k zdravljenju sam bolnik?

Predvsem je dolžan ostati v postelji. Važno je večkrat prezračevati sobo. Če si zaželi bolnik počitka, mu je lažje ležati z visokim zglavjem. Pri telesni temperaturi 37,5 do 37,2° C bolnik lahko še normalno diha in lahko že vdih in izdih koristno poglobi. Po 3—7 dneh od začetka obolenja zdravnik običajno že dovoli hoditi bolniku po sobi, vendar še ne sme na prosto, ker je to nevarno. Način pitja tekočin — izključno čajev, limonad, brezalkoholnih pijač — določi zdravnik. Srčnim bolnikom, starejšim oslabelim ljudem, ledvičnim bolnikom ni priporočljivo piti dosti tekočine, ker se ta lahko v telesu zadrži in dodatno obremeni srce. Bolnik naj se hrani z lahko prebavljivo hrano, po malem in večkrat.

Strogo je prepovedano kajenje. Tobačni dim povzroča krč sapnikovih vejic in poslabša izmenjavo kisika in ogljikovega dvokisa v pljučih.

Zdravila sme jemati bolnik le tista, ki jih je predpisal zdravnik. Zelo nevarno je, kadar se bolnik zdravi sam po svoje. Našli smo na primer kmetico na vasi, ki si je težko pljučnico zdravila s samo hermeliko. Očitno je bolnico zavedla reklama.

Antibiotiki danes zelo hitro in uspešno pomagajo. Temperatura se normalizira že po 2—3 dneh. Seveda potek zdravljenja še ni končan. Zdravljenje naprej pa traja še kar 3—4 tedne, včasih celo več časa. Antibiotiki ubijejo mikrobe ali pa zmanjšajo njihovo aktivnost. Zato danes bolnik lažje preboleva pljučnico, kot je bilo to nekoč, posebno še, če ostane v postelji. V primeru nedisciplinirano-sti in drugih težav pa lahko pljučnica preide v kronično obliko. Potek bolezni traja leta in leta. Okvare na pljučih so nepopravljive.

dr. M. B.

Po ozdravitvi je priporočljiva kontrola pljuč vsaj še pol leta.

Bolniku, ki je prebolel pljučnico, je priporočljiva telovadba, kopanje in nekaj časa lahko fizično delo. Pljuča se potem izdatno prezračujejo, izboljša se krvni obtok in, kar je najvažnejše, poveča se ponovno telesna odpornost.

dr. M. B.

Osnutek statuta občine Vrhnika

Skupščina občine Vrhnika je na svoji seji, dne 7. novembra, obravnavala osnutek statuta občine Vrhnika in sklenila, da ga pošlje v javno razpravo, ki bo trajala mesec dni. Vsebina statuta je, na kratko povedano, naslednja:

Temeljna načela obravnavajo delovanje družbeno političnih in društvenih organizacij, sledi normativni del z enajstimi poglavji. Občina Vrhnika je Samoupravna in temeljna družbena politična skupnost (v nadaljnem besdilu: STDPS), zasnovana na samoupravljanju in oblasti delavskega razreda in vseh delovnih ljudi. V občini delovni ljudje uresničujejo in zagotavljajo pogoje za svoje življenje in delo, usmerjajo družbeni razvoj, uresničujejo in usklajujejo svoje interese in zadovoljujejo skupne potrebe, opravljajo funkcije oblasti in upravljajo druge družbene zadeve. Te naloge razčlenjuje **I. poglavje.** Grb občine je »Jazonova jadrnica«, zastava pa je svetlomodre barve. Območje občine obsega 12. k. o. s 33 naselji. Občina meri 16.875 ha in ima 14.617 prebivalcev. **II. poglavje** razlaga temeljne določbe o neposrednem samoupravljanju. Konkretizacija teh načel sodi v samoupravne sporazume in statute temeljnih organizacij združenega dela (TOZD), delovnih organizacij, krajevnih skupnosti (občina Vrhnika ima zdaj 13 krajevnih skupnosti), v statute samoupravnih interesnih skupnosti in drugih temeljnih samoupravnih organizacij in skupnosti. Tu so še določbe o zborih delovnih ljudi ter določbe o referendumu, o samoupravnem sporazumevanju in družbenem dogovarjanju.

Pomembno in novo je **III. poglavje**, ki govori VOLITVAH DELEGACIJ.

Že ustava in razumljivo tudi statut občine pravi, da delegacije oblikujejo:

1. delovni ljudje v TOZD,

2. delovni ljudje, ki delajo s svojimi delovnimi sredstvi (kmetje in obrtniki),

3. delovni ljudje v delovnih skupnostih državnih organov, družbeno političnih skupnostih, organizacijah in društvih ter aktivne vojaške osebe,

4. delovni ljudje v KS,

5. delovni ljudje v delih TOZD, ki trajno delajo na območju občine Vrhnika, na katerem pa ni sedeža TOZD, zaradi neposrednega uresničevanja svojih pravic, dolžnosti in odgovornosti v skupščini te občine.

TOZD, KS in druge organizacije ter skupnosti bodo same določile število članov in sestavo svoje delegacije, kakor tudi način izvolitve in odpoklica delegacije. Delegacije bodo volili delovni ljudje v TOZD in KS za 4 leta. V delegacijo pa ne morejo biti izvoljeni delovni ljudje na vodilnih delovnih mestih v tej organizaciji, ki po ustavi ne morejo biti člani delavskega sveta. Delovni ljudje bodo sami predlagali in določili kandidate za člane delegacij v okviru SZDL, in sicer neposredno v njenih organizacijah oziroma organizacijah sindikatov. Prav zaradi tega že drugo leto vodita politično akcijo SZDL in sindikati za evidentiranje možnih kandidatov za člane delegacij in za druge funkcije.

Vsaka delegacija ali več delgacij TOZD oziroma KS bo delegirala iz svojega sestava glede na vprašanja, ki se bodo obravnavala v skupščini oziroma drugi skupnosti ali organu, delegata ali več delegatov na način, določen z zakonom in statutom. Vse zdaj kaže, da bo ena delegacija v TOZD ali KS izpopolnila z delegati delegatska mesta v občinski skupščini, skupščini samoupravne interesne skupnosti, delavskem svetu delovne organizacije, skupščini krajevne skupnosti itd. Pravice in dolžnosti delegacij določa že ustava v 146. členu in so te določbe le prepisane v statut. TOZD in KS bodo s statuti in z drugimi svojimi akti določale še druge pravice, dolžnosti in odgovornosti svojih delegacij v skladu z zakonom o delegacijah, ki ga še ni. Tudi skupščina občine bo sprejela še predpise o delegacijah.

Poglavje IV. obravnava skupščinski sistem v občini Vrhnika. Skupščina občine Vrhnika je organ samoupravljanja in najvišji organ oblasti v mejah pravic in dolžnosti občine. Občinsko skupščino sestavljata:

a) enotni zbor združenega dela, ki ima 34 delegatskih mest, (delegatov) — v nadaljnjem besedilu: EZZD in

b) zbor krajevnih skupnosti, ki ima 16 delegatskih mest (delegatov) — v nadaljnjem besedilu: ZKS.

EZZD naj bi tvorile delgacije TOZD in drugih temeljnih samoupravnih organizacij in skupnosti s področja industrije, prometa, zvez, gradbeništva, gozdarstva, kmetijstva, trgovine, obrti, gostinstva in komunalno stanovanjske dejavnosti s 24 delegati (24 delegatskih mest). TOZD in druge organizacije in skupnosti s področja šolstva, prosvete in kulture, zdravstva in socialnega varstva, SDK, banke itd. naj bi imele v občinski skupščini 6 delegatskih mest (pošiljale bi na sejo skupščine po 6 delegatov), zasebni kmetje naj bi imeli v skupščini 1 delegatsko mesto, tudi obrtniki naj bi imeli 1 delegatsko mesto. Državni organi, sodišče, javno tožilstvo, SZDL, komite, OSS, PM in društva naj bi imeli 1 delegatsko mesto, enako JLA.

ZKS naj bi napajale delegacije KS, in sicer: Vrhnika naj bi imela 3 delegatska mesta, Borovnica 2 delegatski mesti, delegacije drugih KS pa bi pošiljale v skupščino po enega delegata (11 delegatskih mest).

Tako sestavljena občinska skupščina pa bo določena vprašanja obravnavala in odločala o njih na seji enega zbora (EZZD) ali na seji ZKS, določene zadeve bo reševala na skupni seji obeh zborov. Nekatera vprašanja pa bo obravnavala in odločala o njih občinska skupščina na seji EZZD in seji skupščine samoupravne interesne skupnosti. Npr. EZZD in skupščina samoupravne interesne skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja (TIS), bosta obravnavala in odločala o vprašanjih vzgoje in izobraževanja ter o urejanju učnih razmerij iz občinske pristojnosti itd.

Nova institucija je občinski svet kot politično izvršilni organ občinske skupščine. Skrbel bo za izvajanje politike in za izvajanje splošnih aktov občinske skupščine. V statutu je v 120. členu določenih 14 pomembnih zadev, ki sodijo v delovno področje sveta. Občinski svet naj bi štel 21 članov. Statut naj bi izvolili občani občine Vrhnika osebno in neposredno na tajnih volitvah za 4 leta. Kandidatno listo naj bi oblikovala OK SZDL v soglasju z delegacijami TOZD in drugih samoupravnih organizacij in skupnosti po postopku, določenem z zakonom. Občinska skupščina bi izmed sebe izvolila predsednika, enako predsednika EZZD in predsednika ZKS. Nova institucija je SPLOŠNI ZBOR OBČINE, ki se ustanovi za obravnavanje splošnega stanja v občini (obravnaval naj bi temeljna vprašanja gospodarskega in družbenega razvoja, SLO, medobčinske odnose, varstvo z ustavo določenega reda, kadrovsko politiko itd.). Splošni zbor naj bi sestavljali skupščina občine s 50 delegati in delegati občinskih družbeno političnih organizacij občine Vrhnika, tudi teh naj bi bilo 50. Splošni zbor bi tako štel 100 delegatov. Omeniti je treba predsedstvo splošnega zbora, ki mu predseduje predsednik občinske skupščine, po ustavi pa sta člana še predsednik OK ZKS in predsednik OK SZDL. Skupno število članov določa statut. Preostale člane izvoli splošni zbor. Po 141. členu naj bi imelo predsedstvo splošnega zbora tudi določene naloge (sklicevalo bi splošni zbor, obravnavalo temeljna politična vprašnja v zvezi z delom občinske skupščine ter določalo kandidata za predsednika sveta predstojnikov občinskih upravnih organov itd.).

Nova ustavna institucija, ki je zapisana v statutu, je svet predstojnikov občinskih upravnih organov, ki naj bi predvsem povezoval in usklajeval delo občinskih upravnih organov. Svet naj bi opravljal izvršilno upravne zadeve iz občinske pristojnosti. Delovno področje sveta predstojnikov določa 143. člen statuta. Delovno področje občinskih upravnih organov se bistveno ni spremenilo. Občinski organi izvajajo določeno politiko in izvajajo zakone, druge predpise in splošne akte skupščine, uresničujejo napotke skupščine, spremljajo stanje na določenem področju, odločajo o upravnih stvareh, opravljajo upravno nadzorništvo in druge upravne dejavnosti itd. Organizacija upravnih organov ostane zaenkrat neizpremenjena (oddelki in uprave), verjetno pa bo treba celotno upravo drugače organizirati po uvedbi delegatskih razmerij.

V **V. poglavju** so določbe o družbenem varstvu samoupravnih pravic in družbene lastnine. V 158. členu so zapisane naloge občinske skupščine pri uresničevanju samoupravnih pravic (občinska skupščina lahko razpusti delavski svet oziroma drug ustrezen organ upravljanja in odstavi poslovne organe ter vodilne delavce itd.). Občinski samoupravni pravobranilec vlaga pravna sredstva in izvaja druge z zakonom določene pravice in dolžnosti pri uresničevanju družbenega varstva samoupravnih pravic delovnih ljudi in družbene lastnine. Potem slede določbe o sodišču, sodnikih in sodnikih porotnikih, o samoupravnih sodnih organih, o javnem tožilstvu, javnem pravobranilstvu, sodniku za prekrške, milici in javni varnosti.

V **VI. poglavju** se obravnavajo sredstva občine (proračun občine, občinski skladi, sredstva samoupravnih interesnih skupnosti itd.). V **VII. poglavju** pa so zapisane določbe o povezanosti skupščine občine kot organa oblasti in samoupravljanja z družbenim dogovarjanjem. Tu so zapisani odnosi skupščine občine in TOZD, oblikovana osnovna stališča o načrtovanju družbenega razvoja, posebej prikazana gospodarska dejavnost v občini (kmetijstvo, obrt, komunalno-stanovanjska dejavnost, skupne potrebe s področja družbenih služb).

Sledi **poglavje VIII.**, ki obravnava splošni ljudski odpor in družbeno samozaščito v občini.

V **IX. poglavju** so določbe o povezovanju občine z drugimi družbeno političnimi skupnostmi. Republiška skupščina bo imela pet zborov: gospodarski zbor, prosvetno-kulturni zbor, socialno-zdravstveni zbor, enotni zbor združenega dela in zbor občin. Občinska skupščina bo v tem primeru delegacija z enim delgatskim mestom v zboru občin skupščine SRS.

Sledita **X. in XI. poglavje**, ki urejata vprašanje normativnih aktov skupščine in njenih organov ter prehodne in končne določbe. Za uresničitev statuta bo treba sprejeti še vrsto odlokov in drugih aktov, prevsem pa aktov, ki bodo točno določali volilni postopek za delegacije in za volitve občinskega sveta.

D. D.

Prišli — odšli

— na novo so bili sprejeti Dušan de Gleria, Branko Leskovec, Marija Rožnik,
— iz JLA se je vrnil Zdravko Kozjek.

—0—

Delati je prenehalo 12 delavcev:
— Franc Arhar, Stane Batagelj, Esad Čović, Vinko Jereb, Velimir Jovanović, Ivanka Krže, Nada Stanko, Valentina Štirn, Tončka Zimšek,
— vojaški rok so šli služit Boris Kogovšek, Martin Novak, Rudi Velkavrh.

—0—

V obratu Šmartno se je v mesecu oktobru zaposlilo 5 delavcev:
— na novo so bili sprejeti Ana Balent, Anton Dremelj, Alojzija Gorišek, Boris Šalej,
— iz JLA se je vrnil Drago Boštjančič.

Delati so prenehali: Eli Hauptman, inž. Viktor Koselj, Jožefa Žurga.

—0—

V obratu galanterija v Ljubljani se je zaposlila Vera Rihar, delati pa so prenehali Anton Češek, Franc Pirkovič, Zdenko Pisek.

J. B.

Planinska odprava v tuje gore

Planinska zveza Slovenije — komisija za inozemski turizem, je organizirala planinsko odpravo v Francijo, tokrat na otok Korsiko, ki slovi kot najlepši in planinsko najzanimivejši otok Sredozemlja. Njegove visoke gore, mogočni skladi granitnih strmih sten, visokogorska jezerca, potočki in prvobitne prirodne lepote so prava poslastica občudovalcev narave in ljubiteljev planin. S takimi pričakovanji, da to vse doživimo, smo odpotovali 1. septembra za 9 dni v ta neznani svet, da se popnemo na njegov najvišji vrh in še katerega izmed njih, ter tako preizkusimo svojo kondicijsko pripravo za morebitne zahtevnejše odprave. Namen je bil, da se udeleženci odprave, kolikor bodo pač za vzpon pripravljeni, popno na najvišji vrh Monte Cinto — 2710 m in na enega izmed nižjih — Mufrello — 2148 m. S temi osnovnimi cilji so bili vsi pripravljeni udeleženci seznanjeni s cirkularnimi pismi vodstva odprave, s točnimi navodili o potrebni opremi, smeri in načinu potovanja, kampiranja in bivakiranja na raznih krajih odmora, vzpona ali sestopa. Vodstvo odprave je vzorno poskrbelo za zdravniško in gorsko reševalno službo, ki sta skrbeli vsaka v svoji stroki za zdravje in varnost udeležencev, po številu 55 oseb iz vseh krajev Slovenije.
Kot že rečeno, smo odpotovali 1. septembra zgodaj zjutraj s Kompasovim avtobusom iz Ljubljane. Poleg nas vseh smo naložili še vso potrebno opremo, šotore, spalne vreče ter odrinili prek Sežane in mejnega prehoda Fernetiči. Odtod dalje prek zahodne Italije, ob strani smo pustili večja mesta ter se proti večeru ustavili v mestu Cuneo, blizu francoske meje, kjer smo se v določenem campu utaborili za prenočevanje. Prenočili smo nekateri v hotelu, v bungalovih in najbolj vneti za pripravo in trening za poznejše kampiranje in bivakiranje v korziških gorah — v šotorih, ki so jih za prvo prenočevanje v tej odpravi morali še postaviti. V nedeljo 2. septembra je bil že ob 6. uri odhod dalje ob slikoviti Ligurijski obali prek Monaca do Nice v Franciji, kamor smo prispeli približno 2 uri pred vkrcavanjem na ladjo — trajekt Corse. Tisti dve uri, čeprav je bila nedelja, so nekateri »koristno« izrabili, medtem pa so vso prtljago na pomolu varovali prostovoljci odprave. Vkrcanje za nadaljnje pomorsko potovanje se je pričelo ob 15.30, marsikdo je imel preglavice zaradi obilnosti prtljage, a se je vse pravočasno in srečno izteklo ob pomoči manj obremenjenih tovarišev. Naš prvi cilj na Korsiki je bilo pristanišče in mesto Čalvi, kamor smo prispeli po nekaj več kot 5 urah plovbe že v trdi temi, ob 22. uri. Po izkrcanju vseh in vse naše prtljage smo se s posebnim avtobusom odpravljali v camping. Vsi nismo in niso bili, zaradi utrujenosti in teme, sposobni postaviti šotorov, nekateri so v topli sredozemski noči pospali kar ob svoji prtljagi, zlezli v spalne vreče ali se pokrili šotorskimi krili. V ponedeljek 3. septembra je bil prost dan, ki smo ga porabili v glavnem za postavitev šotorov in urejanja šotorskega naselja, ogled mesta in kopanja v izredno topli in čisti vodi Sredozemskega morja.

Mesto Calvi leži bolj na južni strani in na začetku otoka, ob prijetnem zalivu z nekaj km dolgo plažo, v sezoni je zelo obiskano od turistov z vseh celin, predvsem zaradi ugodnega podnebja, čistega morja in bližine celinske Francije. Znamenito je tudi po starodavni trdnjavi, ki je sedaj sedež tujske legije, zaradi možnosti izletov v znamenita mesta kot so Ajaccio, Bastia, Bonifacio, nekdanje glavno mesto v notranjosti otoka — Corte in še v mnogo drugih, ki jih v kratkem času ni mogoče obiskati in opisati.

Mi smo imeli za 4. september v programu prevoz v notranjost otoka, okrog 120 km do gorske vasice Asco, z vso opremo, od koder se bo pričel vzpon na Monte Cinto. Iz Calvija smo se odpeljali že ob 5.30, a od vasi Asco bi imeli še okrog 7 km peš hoje do začetka vzpona. Hoja po cesti je na naše splošno zadovoljstvo odpadla, ker je vodstvo uspelo s podaljšanim prevozom pešačenje prihraniti in s tem skrajšati pot do predvidenega bivakiranja. Vzpon smo začeli okrog treh popoldne, po slikoviti v strmino vodeči dolini Vallone de Manica, ob bistrem gorskem potočku in dobro vidni poti, ki pa ni markirana, kot so gorske poti pri nas in v naših gorah. Otovorjeni s prtljago smo premagovali vzpon proti našemu cilju za bivak, ki je bil določen pod velikimi stolpiči — Grands Mulets, nekako v višini 2.200 m. Ta

Corse — stara prestolnica Korzike

Slikovitost korziških gora

cilj smo dosegli po dobrih 2 1/2 do 3 urah hoje, pred mrakom, tako da smo si še pripravili bivakiranje in zasilna ležišča, pogreli hrano in pozneje pri tabornem ognju zapeli nekaj domačih pesmi. Pred nami je bil še zahteven vzpon, zato je bilo treba čimprej počivati. Velika temperaturna razlika v noči na 5. september je prispevala, da smo se zarana zbudili v vlažnih »stanovanjih«, vendar pa vsi na vrh namenjeni dobro razpoloženi za nadaljnjo pot. Po kratkem zajtrku, kar je kdo imel s seboj, smo krenili v prelepem jutru proti cilju po poti, ki je bila še kar dobro vidna, nemarkirana, označena z »možici«. Ne bi opisoval vseh možnih vzponov na vrh; mi smo se odpravili po smeri, ki je dopuščala možnost vsem udeležencem pristop na najvišji vrh in ki ga je večina tudi dosegla. Na vrhu Monte Cinta smo imeli lepo in toplo vreme, čisto ozračje in lep razgled na okoliške vrhove. Granitna ostenja gora so rdeče žarela, nepozaben pogled na različne oblike gora, ki spominjajo na spomenike, ki jih je izklesala narava. Žal je treba vse lepote enkrat zapustiti in tako smo se morali tudi mi pripraviti v dolino, za sestop po nekaj daljši poti, s katere smo uživali ob pogledu na panoramo gora v rdečkastem objemu popoldanskih sončnih žarkov. Spuščali smo se zelo previdno, nismo želeli zaposliti naše gorske reševalne službe. Pot je vodila prek ogromnih skladov granita, plazov in strmin, zato je bila previdnost na mestu. Spustili smo se do zimsko športnega središča v gradnji, Platean de Stagno, kamor smo prispeli približno v 3 urah. Visoko je tukaj kot Velika planina pri nas, zimsko športno središče pa je pod goro Mufrella, kjer pripravljajo več smučarskih stez, naselje vikendov, velik hotel in vse, kar k temu središču sodi. Oddaljenost od naseljenih mest je precejšnja, do tja bo treba prevoziti tudi 120 in več km, če bo hotela za zimski šport navdušena mladina doseči ta smučišča. Od tam smo se odpeljali z avtobusom zopet v naš camping v Čalvi, navdušeni nad doživetjem in prepričani, da bo kdo od udeležencev še kdaj na Korsiki. Tudi drugi vrh 2148 m visoki Mufrella so naši osvojili, vendar ne vsi, ker se jih je nekaj po enem dnevu počitka odločilo za obisk met Ajaccio in Corte, kjer so si ogledali znamenitosti iz zgodovine, v Ajacciu vse o Napoleonu, mesto Corte, ki leži v notranjosti otoka, pa slovi kot nekdanja prestolnica v času Pascala Paolija. Korsika je gorat otok, zlasti v severnozahodnem delu, 20 vrhov presega višino 2000 m, a najvišji je Monte Cinto 2710 m. Od decembra do aprila so gore zasnežene do višine 1400 m, v letnih mesecih pa sneg skopni na sončnih plateh, ostane pa v višjih legah, v zajedah in jamah kot snežišča in manjši ledeniki. Ob topitvi se tvorijo mala jezerca in bistri potočki, ki spremljajo z večnim žuborenjem planince na njihovih poteh. Gorske ture na korziške gore niso sprehodi; kdor se izogiblje opreme za bivakiranje,

nahrbtnika z dobrotami, naj ne hodi v te gore. Oskrbeti se moraš z vsem, imeti s seboj poleg opreme tudi prehrano, ki se dobi le v naseljenih krajih. Tisti pa, ki si želi hoje in vzponov, daleč od uhojenih poti v mogočnem granitnem svetu korziških gora sredi Sredozemlja, bo prišel na svoj račun. Ob organizirani odpravi, kot je bila naša, je mogoč tak podvig, posamezniku pa težje dosegljiv zaradi velike oddaljenosti in drugih preprek.

Vrnili smo se iz Calvija do Nice po isti poti, suhozemsko pa malo spremenili ter se srečni in zadovoljni poslovili v nedeljo 9. septembra na odhodnem mestu v Ljubljani z vzklikom: še takšne odprave in hvala vodstvu!

V. V.

Konec jesenskega dela v nogometu

Z zadnjo prvenstveno tekmo v Tacnu z NK SAVA se je končal jesenski del prvenstvenih tekem v ZCNL. To je tembolj prišlo prav nogometašem zaradi slabih pogojev nastopanja (stalno deževje, nizke temperature in podobno).

Lestvica po končanem jesenskem delu tekmovanja je naslednja:

VOZILA	11	9	1	1	22:8	19
LITIJA	11	6	3	2	25:15	15
SAVA (K)	11	6	3	2	20:15	15
ADRIA	11	4	4	3	23:18	12
TRIGLAV	11	5	2	4	22:18	12
JADRAN	11	5	2	4	13:13	12
TRŽIČ	10	4	1	5	11:16	9
TABOR	10	2	3	5	12:20	7
PRIMORJE	10	2	2	6	16:21	6
TOLMIN	10	2	2	6	11:12	6
USNJAR	10	2	2	6	11:22	6
SAVA (T)	11	0	6	5	10:19	6

V razpredelnici pa niso upoštevali neodigrane oziroma prekinjene tekme. Tak primer je tudi s prekinjeno tekmo NK USNJAR : NK TABOR iz Sežane, ker tekmovalna komisija NZS še do danes ni odločila, kako, kaj in komu bodo pripadle točke. V primeru, da NK USNJAR dobi navedeno tekmo, bi se s skupnim seštevkom 8 točk povzpel z zadnjega na 7. mesto, ki bi mu glede na kvaliteto nogometa, ki so ga igralci pokazali na posameznih tekmah, realno pripadalo.

Splošen vtis pa je, da je NK USNJAR, kljub dobrim pogojem, pokazal bore malo. Doma smo gledali zelo slab nogomet, nezanimiv, grob, začetniški, brez kakršnekoli zainteresiranosti igralcev, sicer ne vseh. Ni bilo srčne borbenosti za barve kluba in so potem temu primerni tudi rezultati.

Na kratko bom skušal analizirati delo v klubu (tekmovalni del), odnose in način dela ter podati sliko o neuspehih v jesenskem delu tekmovanja.

V enem od prejšnjih člankov v glasilu USNJAR sem nekako napovedal, da bodo rezultati v tej sezoni verjetno slabši zaradi menjave generacij igralcev. To je prav gotovo eden od vzrokov, ki smo ga pričakovali. Tako je v enajstih tekmah igralo izmenoma na posameznih tekmah članov 6 mladincev. Mnenja pa sem, da tudi za nogomet v conski ligi še nimajo niti dovolj izkušenj, niti toliko znanja in nogometne spretnosti, da bi enakovredno zamenjali starejše igralce. Nadaljnji vzrok za neuspeh je deloma tudi neprizadevnost igralcev na posameznih tekmah, slabi če že ne kritični odnosi med igralci samimi, nadalje so še slabi odnosi med igralci in trenerjem in podobno.

Menim, da del krivde zadene tudi trenerja — ker v danih trenutkih ni znal uporabiti pravilne taktike na posameznih tekmah, da o avtoriteti do igralcev sploh ne govorimo. Samo en podatek naj ilustrira to trditev: na enajstih tekmah ni imel dvakrat iste postave — zvrstilo se je več kot 20 igralcev.

Ne nazadnje zadene krivda za neuspehe tudi vodstvo NK USNJAR. Od 11 članov UO kluba lahko rečem, da so aktivno delali le 3—4 člani, vsi ostali pa so bili zelo pasivni oziroma nedelavni. Pod takimi pogoji si je uspešnost vodenja kluba nemogoče zamisliti in menim, da je zadnji čas, da se nekateri člani odpokličejo in izvolijo novi. Vsekakor pa bi moralo biti delo vodstva kluba odslej veliko boljše, če hočemo še naprej ostati v tem razredu tekmovanja. Odpraviti bo treba nešteto napak in narediti red, tako med igralci in trenerjem, kot tudi v vodstvu kluba.

Mnenja sem, da je v tem prehodnem obdobju do začetka tekmovanja dovolj časa za odpravo teh pomanjkljivosti. Upam si trditi, da vse še ni izgubljeno, le več truda bodo morali vložiti, tako igralci, kot trener in vodstvo kluba.

A. SOKAČ

Mladinsko moštvo NK Usnjar

Po Jugoslaviji - ali za malo denarja

Dnevi dopusta so vse prehitro minili. Še zadnja kavica s Habibo, slovo, in avtocesta naju je pričakovala s strupeno pekočim asfaltom.

Sreda — 18. julij

Najina pot nazaj se je pričela s »hroščem«. Ustavil nama je mlad francoski par. Nikakor se nismo mogli sporazumeti, kako daleč gresta. Potem sva se midva odločila, da greva z njima in peljala sta naju 5 km iz Ulcinja. Kamp, kamor sta bila namenjena, je ležal globoko pod cesto v simpatičnem zalivu s peščeno plažo. Midva sva se postavila v klanec z obupnim občutkom nesreče. Sreča pa nama tokrat le ni obrnila hrbta. Ustavil nama je prijazen domačin, ki naju je imel za Francoza. (Mislim, da sva morala biti res edinstvena Jugoslovana v tuji preobleki).

V Baru sva se na soncu »pražila« naprej. In spet, kot že tolikokrat prej, sva bila vaba tujcem. Dva mlada snobovska Nemca v fordu sta naju pobrala in odložila v Petrovcu. Poslovila sva se od morja. Čudovito se je modrilo v dolini. Lahen vetrič nama je prinesel vonj po soli in ribah. Res, slovo je zmeraj težko, posebno pa je hudo zapuščati našo čudovito obalo.

Pot v notranjost Črne Gore sta nama odprla Nemca. V ford eskortu sta sedela starejša možakarja. Voznik, 60-letnik, z dolgimi lasmi in v kratkih hlačah, z našo Ibar cigareto v ustih, je bil prava atrakcija. Potovala sta prek Titograda v Ohrid. Njuna redkobesednost nama je dala uživati v čudoviti panorami naše obale. Cesta, imenitna za rallyje, je vodila prek Črnogorskega krasa, visoko nad morjem in enkrat se nama je zazdelo, da vidiva celo Ulcinj. Panorame je bila kmalu konec. Vozili pa smo se ob Skadarskem jezeru, ki je tudi zanimivost zase. Čeprav je precej zaraščeno s trsjem in algami, je vseeno privlačno. Če ne toliko za kopalce, pa za ribiče in lovce. Na precej mestih je videti table, da je dovoljen ribolov in lov na divje race. Zadnjih na žalost ni bilo videti. V Titogradu naju je pričakala strašna vročina. Živo srebro se je povzpelo na nad 40°C in sladoled, na katerega naju je povabil voznik, se je krepko prilegel. Potem sva na »štop« prostoru popila še liter vode. Tako zelo se je prilegla.

Sosed pri štopanju v Titogradu na poti proti Bjelom polju je bil hipi. Tipičen, z dolgimi mastnimi lasmi, v oguljenih kavbojkah in z majhno potovalko pri nogah. Ustavil mu je prav tako hipi in potem še nama. Zbasala sva se v razmajan kombi, sedla na posteljo, ki je stala v njegovem zadnjem delu, zabasana med hipijevske pasove, mošnjičke, verige, pravo zmešnjavo jopičev, posode, košar... Pokrajine sva opazila bore malo, vedela sva le, da se voziva po čudovitem, divjem kanjonu Morače. 200 m stene, potem cesta, večinoma pod tuneli, spodaj spet 200 m stene. Žeja in vročina sta bili strašni. Pila sva vodo, toplo kot čaj, ampak tekočina je le bila. Potem je bil najin voznik lačen. Ustavili smo se približno na polovici poti, ugotovila sva, da je kombi nizozemske registracije, njegov lastnik in sopotnik pa sta si skuhala čaj. In potem, za priboljšek še hašiš. Droben, bel

prah je imel spravljen v avtokarti. Tako malo iz dolgčasa, malo iz veselja sva midva dvigovala palce in ustavil nama je prinz. Mož v njem naju je najprej vprašal, če sva prišla z onima dvema. Seveda sva zanikala. Bolje odnesti zdravo kožo, kot ...
Kaže, da naju je sreča kar nosila proti domu. Ob šesti uri zvečer sva že sedela na vrtu kavarnice v Bjelom polju in srkala jupi, voznik pa nama je pomahal s ceste proti Kosovski Mitrovici.
Kampirala sva ob reki Lim. Mirno se vije med gozdovi zahodne Črne Gore in nato prek Srbije. Imeniten je za kopanje, topel skoraj bolj kot morje v Ulcinju.

Tokrat sva za prostor za najin šotorčič povprašala pri lastniku travnika. Prijazno nama je dovolil in poleg mehke trave je bilo okrog najine hišice polno gostov. Bila sva prava atrakcija za mlade prebivalce, potem, zvečer pa tudi za starejše. Ko pa sva začela pripravljati večerjo in poslušati radio, pa sploh... No, vseeno sva kmalu zaspala. Z občutkom bližajočega se Beograda tokrat.

Četrtek — 19. julij

Zjutraj naju je prebudilo čebljanje okrog šotora. Mladi »gospodarji« travnika so se že prebudili in hoteli videti še naju. Potem so naju povabili še na kopanje in prav prijetno je minilo dopoldne.
Ob 12. uri pa sva že štopala naprej. Najprej do Prijedora. Peljala sva se z mladim voznikom v čisto novi škodi. Pogovor je začel z vero. Ko sva mu povedala, da ne verujeva in da za naju ni boga, naju je odložil 30 km prej, kot je nameraval. No ja, vsak ima svoj stil.

V Prijepolju sva štopala kar sredi mesta tik ob tovarni čevljev Limka. Zanimivost te tovarne je vsekakor park in športno igrišče ob njem. Pa vratarji. Dve uri sva stala ob vratarnici. Mimo vratarja, zleknjenega na klopi, s steklenico »radenske« ob glavi, so neovirano hodili ljudje noter in ven. To bi bilo nekaj za nas, kaj ...?
Po tistih dolgih dveh urah nama je končno ustavil tovornjak. Voznik je vozil sadje v Titovo Užice. Njegova redkobesednost nama je spet prišla prav. Uživala sva ob pogledu na Zlatiborsko hribovje. Kopasti hribi, pokriti z mehko planinsko travo, čudoviti borovi gozdovi, pravi raj. In potem samo naselje Zlatibor. »Weekendica pri weekendici«. Tu se je tudi voznik razgovoril. Povedal je, da mnoge sedaj, ob uveljavitvi davka na nepremičnino, nimajo lastnika. (In pri nas tožimo, da ni stanovanj!)
V Titovo Užice sva prispela skoraj po temi. V mladem mestu so se že prižigale prve luči. Titovo Užice je eno najlepših mest v Srbiji. Čisto novo je, z mnogimi bloki in malimi hišicami. Pričaralo nama je prijetno vzdušje. Taborila sva ob ringloju. Prav pošteno sva se napasla tega okusnega sadeža, ki je pravkar zorelo. In za drugi dan nama je ostalo samo še 200 km do Beograda.

Petek — 20. julija

Zjutraj se nama načrtno ni mudilo. Pa je bila sreča, res sreča. Tokrat nama je ustavila škoda. Voznik, Fruškogorec, nama je obljubil vožnjo do Čačka, če ne celo do Beograda. Fantastično!
Na križišču za Čačkom, kjer pelje cesta proti Kragujevcu in pa proti Beogradu, smo se poslovili. Stekla sem v vas, v trgovino in na pošto po denar. Uslužbenec na pošti je hranilno knjižico videl verjetno prvič, da o Šmartnem sploh ni imel pojma, raje ne govorim. Ko mi je odštel tistih 300 N din, sva se že prav prijateljsko poslovila. Najino slovo z voznikom ni bilo dolgo. Kmalu se je pripeljal in naju odpeljal naravnost na železniško postajo v Beogradu.
Najino potovanje je sklenilo krog. Samo še nakup voznih kart za Ljubljano, ogled čudovitega Beograda in ob 10. uri sva že sedela v nabito polnem vlaku za Ljubljano.

Zaključek:

Naj na koncu naredim še zaključno bilanco. Tako, za orientacijo in malo za reklamo. S seboj sva imela 170 starih tisočakov. Za vožnjo sva zapravila 39.000 din (brez vožnje z mestnimi avtobusi). Kot zanimivost naj povem, da stane karta za brzi vlak od Beograda do Ljubljane 9200 din. V Ulcinju sva svojo garderobo povečala za čudoviti majici, del šiptarske narodne noše, ročno izvezeni, kar naju je stalo 20 starih tisočakov. Cene paradižnika v Ulcinju so se gibale od 1.- pa tja do 4.- dinarjev, fige 6.- dinarjev za kilogram. V notranjosti Srbije je bil paradižnik 3.- dinarje. Jedla sva dosti in skoraj zastonj. Pasteta, doručak, konzerve s hrano, vsak dan sva pojedla tudi po 2 kg paradižnika in prav toliko sadja. V Beogradu sva zapustila še 100 N din za spominke domačim. Res, domov sva prinesla samo tisočaka, ampak denarja je bilo dovolj. Pa sklepajte, če se tako potovanje ne izplača.

Š. M.

Pepetov zajec

Zgodila se je tale reč tam v slavnem Podhrastu ali blizu tam nekje. Križpotarjev Pepe je bil žrtev neljube pomote, o kateri boste izvedeli, če boste do kraja prebrali tole zgodbo.
Ravno nasproti Pepetovega vigvama je stala gostilna, daleč naokoli je bila znana in v njej so se zbirali ljudje, Podhrastčani in lovci. Tudi Pepeta so vsake toliko časa spodnje okončine zanesle prek ceste in tja notri, kjer se toči pristna, še raje pa nepristna kapljica. Bil je znan, da je to kapljico precej rajši srkal, kakor pa plačeval in tak je ostal tudi v svojih zrelih letih. Ni čudno, da ga ponavadi pivska družba ni bila najbolj vesela.
Tistega večera, tja proti koncu poletja je bilo, se je v omenjeni krčmi zbrala vesela družba Podhrastčanov. Tudi Bregarjev Peter je bil med njimi — v Podhrastu je bil znan po tem, da jo rad komu malo zagode in da včasih koga, ki se ne obnaša, kakor je treba in je Petru po volji, spremeni v raketo, ki pristane šele sredi križišča pred gostilno — in pa lovec Miha, član lovske bratovščine. Prijetno so se imeli. O pametnih in manj pametnih rečeh jim je tekla beseda, ko je v vinski hram prilomastil Petrov brat Tine.
»Nocoj sem pa enega povozil z avtom«, je dejal zbrani družbi, ki je od groze onemela.
»Kar s seboj sem ga pripeljal, v prtljažniku ga imam. Hej krčmar, daj mi ga hitro kozarček, potem pa vam ga privlečem semkajle notri!«
»Pa si ga do smrti?«, ga je strahoma vprašal brat Peter.
»I kajpak,« je dejal Tine, srknil ta kratkega in stopil po »mrliča«. Hitro se je vrnil in v

roki je nosil košatega zvitorepca; kdo ve, koliko kokoši je že imel na vesti, nagnusnik, zdaj pa je končal na sodoben način svoje pregrešno življenje.
No, ko je družba ugotovila, za kakšnega mrliča gre, se je ročno vrnila dobra volja. Lovec Miha je pokojnega zvitorepca strokovno pregledal in ugotovil, da njegov kožuh ni kaj prida, ker še nima zimske dlake. Da pa bo vsaj nekaj koristi od lisjaka, mu je Tine odrezal košati rep, da bi z njim okrasil anteno pri svojem avtu. Po tej kratki operaciji so lisjaka strpali v vrečo, da ga Tine odpelje in zakoplje v gnoj. Ravno takrat pa je prek ceste in v gostilno nameril korake naš Pepi.
»Ej, kot bi rekel, kaj pa imate v vreči, o prmej, da vidim?« je pobaral lovca Miho in ostale.
»Hja zajca, zajca ima Miha v žaklju,« je hitro poprijel Peter za besedo, »mejdun bi tebi prav prišel, ko ravno zidaš novo garažo in drvarnico; delavcem vendar ne moreš kuhati samega krompirja v oblicah, saj so dandanes zidarji razvajeni, ker jim povsod postrežejo kakor diplomatom.«
»Jej, jej pa res, ali mi daš tistole reč, zajca, koliko stane, rad ga kupim tako za bolj majhne denarje; jutri delamo »plato«, za likof bi ga pripravil. Cefiks, bo menaža tistale reč, noben Lah se je ne bi branil. Prodaj ga mi no, tako za pametne denarje.«
Lovec Miha je videl, kako mu Peter mežika, pa je dejal: »Kaj bi, res da pripada zajec meni, ker sem član lovske družine, toda povozil ga je — po nesreči seveda — Tine. Veš kaj, dava ga ti, meni itak ni zanj, preobjedel sem se že zajčje pečenke, sicer si ga pa lahko ustrelim, kadar se mi zahoče. Kar vzemi ga! Zastonj ti ga dava, ker imaš ravno delavce, ki bodo rabili kaj krepkega za pod zob.«
»Ej, kot bi rekel, pa hvala no, mejdun, precej grem po soseda, ki je vešč mesarskega posla, da ga odereva.« In je še vprašal: »Pa je res zajec v vreči?«
»Ja, kaj pa misliš, seveda je!« ga je skoraj nahrulil Peter. »Kar poglej!« In je povlekel oné iz vreče. »Vidiš da nima dolgega repa, zajec je, pa amen!« In je še grozeče dodal: »Če ti ni kaj prav, ga pa pusti, ga bom pa jaz odrl in ocvrl!«
»Ne, ne, to pa ne, saj vidim da je pravi, kar sem ga daj! Pa hvala in lahko noč!«
Odšel je z »zajcem« v vreči, poklical soseda in nabrusil nož. In sta ga odrla — pa ne do kraja; kajti, če je bil pri zadnjem koncu še kolikor toliko podoben zajcu, ko sta prišla do glave ni bilo nobenega dvoma več, v kakšen živalski rod spada, kljub temu, da ni imel repa. Tako nesramno grdo se je režal in kazal ostre roparske zobe, kot jih zna le crknjeni lisjak.
Nič več ni bilo tisti večer Pepeta v gostilno, ne tisti večer in tudi precej časa potem ga ni več videla. Šele po nekaj tednih je spet pomolil svoj nos v blaženi vinski hram in glej ga šmenta: usoda je hotela, da so ravno tisti dan in uro sedeli pri mizi v kotu lovec Miha, navihani Peter in njegov brat Tine ter še nekaj vrlih Podhrastčanov. Če bi se dalo s pogledom ubijati, vsi bi popadali mrtvi, tako srdito jih je Pepe pogledal in, ko je potem žulil svoja dva deci vina, ki je po krivici nosilo ime Vipavec, je godel sam sebi v brado: »Krščen ferkelc, to bi jih, ko bi se jih upal!« In še je momljal in brundal besede, ki bi jih težko prenesel bel papir. Oni tam za mizo pa, kakor da ga niso opazili, prav naglas in nemarno so se pogovarjali, kako so nekateri ljudje skopušni in nagnusni, celo lisjaka da bi dali delavcem za likof. Ko pa so se naveličali opravljati, so zapeli: »Lisica je ena huda zver...«
Pepetu je šinila kri v glavo, zavil je oči kakor bik pred torerom, zagrabil tisto, kar je bilo nekoč klobuk, si pokril svojo shrambo za pamet in oddivjal preko križišča. Niti do kraja ni utegnil izpiti ponarejenega vipavca, zaradi česar pa sicer ni utrpel posebne škode. Pepe se od tedaj nič kaj rad ne pogovarja o divjih živalih, vrag si ga vedi, zakaj ne!

Ivan Malavašič